

IV. Sądownictwo.

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. Kodeks karny.

Art. 2 § 1. „Dawną ustawą” w rozumieniu § 1 art. 2 k. k. jest także ustawa obowiązująca po wejściu w życie k. k., jeśli jest stosowana w łączności (por. art. 14 przep. wpraw. k. k.) z częścią ogólną uchylonego kodeksu. (11. III. 1935 r., 1 K. 1199/34).

Art. 14 § 1 i 20. Świadomość sprawcy przy winie umyślnej, obejmująca znamiona, należące do istoty przestępstwa, odnosi się nie do oceny prawnej pewnych faktów, lecz do znajomości samych faktów. (19. XII. 1934 r., 2 K. 1386/34).

Art. 21 § 1. 1. Stan obrony koniecznej nie wyłącza działania umyślnego, lecz tylko odejmuje mu charakter przestępny. W tym wypadku, o ile stan obrony koniecznej nie istniał, to działanie nabiera charakteru przestępstwa, popełnionego umyślnie. (24. I. 1935 r., 1 K. 994/34).

2. Stan obrony koniecznej trwa dopóty, dopóki dobru, stanowiącemu przedmiot napaści, grozi niebezpieczeństwo, choćby nawet czyn przestępny, stanowiący istotę napaści, był już zakończony. (21. II. 1935 r., 2 K. 1656/34).

3. Przewaga sił po stronie napadniętego nie jest okolicznością, któraby uchylała zastosowanie art. 21 k. k. (21. II. 1935 r., 1 K-1074/34).

4. Bezprawny zamach w rozumieniu art. 21 k. k. może polegać nie tylko na działaniu, lecz także na zaniechaniu. (14. XII. 1935 r., 3 K. 1362/34).

Art. 21 § 2. 1. Przekroczenie granic obrony koniecznej, może mieć miejsce tylko przy rzeczywistej obronie koniecznej, natomiast nie może zachodzić przy urojonej obronie koniecznej, przy której czyn jest wytworem błędu co do okoliczności faktycznej. (16. V. 1935 r., 2 K. 323/35).

2. Przekroczenie granic obrony koniecznej, t. zw. nadmiar obrony (eksces intensywny), zachodzi przy dysproporcji pomiędzy

siłą i energią napaści a sposobem obrony. Jeśli bezprawna napaść jest dostatecznie silna i energiczna, to wszelkie środki niezbędne do jej odparcia są dopuszczalne.

Użycie przez broniącego się noża, rewolweru i t. p. może być uprawnione i w tych wypadkach, kiedy napadający nie działał za pomocą noża lub rewolweru. (28. I. 1935 r., 1 K. 967/34).

Art. 22. Punktem wyjścia stanu wyższej konieczności (art. 22 k. k.) jest rzeczywista kolizja dóbr, z której wyjście polegać może jedynie na uratowaniu jednego dobra drogą poświęcenia innego, przyczem przepis art. 22 k. k. nie zawiera ograniczeń co do rodzaju i charakteru dóbr zagrożonych i poświęconych, oraz nie czyni różnicy między dobrem własnym działającego, a dobrem cudzem (pomoc konieczna).

Przepis art. 22 k. k. nie wymaga stosunkowości dóbr i proporcjonalnej ich wartości i tylko wtedy, gdy dobro poświęcone przedstawia wartość oczywiście większą (a nie zwyczajnie i normalnie większą) może być mowa o przekroczeniu granic wyższej konieczności. (17. IV. 1935 r., 2 K. 198/35).

Art. 23. 1. Do ustalenia usiłowania nie jest wymagane stwierdzenie wszystkich środków, zapomocą których przestępstwo miało być dokonane, wystarczy ustalenie choćby jednej czynności, skierowanej bezpośrednio ku urzeczywistnieniu zamiaru przestępnego. (23. I. 1935 r., 3 K. 1702/34).

2. Usiłowanie przestępstwa, oparte na zamiarze ewentualnym, jest w myśl art. 23 k. k. karalne.

Karalność przestępstwa, opartego na zamiarze ewentualnym, jako „umyślnego”, a nie przestępstwa „z niedbalstwa”, nie jest zależna od rzeczywistego wywołania skutku przestępnego. (21. I. 1935 r., 3 K. 1773/34).

3. Wina sprawcy ocenioną być musi w granicach jego zamiaru, a „nieudolność” usiłowania, wskutek czynników niezależnych od zasięgu zamiaru sprawcy, ulega rozpatrzeniu tylko w granicach przepisów § 2 i 3 art. 23 k. k. (29. I. 1935 r., 2 K. 1742/34).

Art. 28. Okoliczność, że przestępstwo objawiło się w dwóch formach zjawiskowych (podżegania i pomocnictwa), może być tylko odpowiednio uwzględnione przy wymiarze kary, natomiast przepis art. 36 w tym wypadku nie ma zastosowania. (28. II. 1935 r., 2 K. 43/35).

Art. 30. Kodeks karny nie zwalnia od odpowiedzialności pomocnika, który w trakcie dokonywania przestępstwa przez bezpośredniego sprawcę zaprzestaje udzielania mu dalszej pomocy. Art. 25 k. k., który mówi o dobrowolnym odstąpieniu od działania osoby,

usiłującej dokonać przestępstwa tego wypadku nie ma na względzie. Pomocnik nie odpowiada wówczas, gdy zapobiegł skutkom swego działania.

Samo zejście z czasów przed ukończeniem kradzieży nie stanowi jeszcze zapobieżenia skutkom działania w rozumieniu art. 30 k. k. (7. II. 1935 r., 2 K. 1627/34).

Art. 31. 1. O „działaniu” w rozumieniu k. k. decyduje kwestja faktu i dla oceny, czy zachodzi jedno działanie przestępne czy też kilka, należy wziąć pod uwagę kompleks ruchów w znaczeniu fizycznym, nie zaś wywołanych przez nich skutków prawnych.

W rozumieniu nowego k. k. jedno działanie jest zawsze tylko jednym przestępstwem. Kodeks karny polski nie zna jednoczynowego zbiegu przestępstw, które pozwala kwalifikować jedno działanie jako dwa przestępstwa, lecz zna tylko, przewidziany w art. 36 k. k. zbieg ustaw, którego konstrukcja dopuszcza tylko jedną kwalifikację dla jednego działania.

Jeżeli więc jedno działanie narusza kilka przepisów karnych, zachodzi wówczas tylko jedno przestępstwo, to mianowicie, które jest przewidziane w przepisie, zawierającym sankcję surowszą i sąd w tym wypadku z tego surowszego przepisu stosuje tylko jedną kwalifikację czynu i jedną zań karę.

W przypadku więc gdy sprawca, który; jednym działaniem obraził dwa przepisy k. k., został z jednego przepisu skazany, złożenie następnie skargi o pociągnięcie go do odpowiedzialności z drugiego jeszcze przepisu, należy traktować, jako skargę w sprawie już osądzonej. (22. V. 1935 r., 2 K. 438/35).

2. Z istoty przepisów o karze łącznej w związku z przepisami o warunkowym zawieszeniu kary wynika, że łączone być mogą tylko bezwarunkowo orzeczone kary pozbawienia wolności lub też kary z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, jeżeli względem wszystkich takich kar warunkowe zawieszenie postanowieniem sądu zostało uchylone.

Odmowa połączenia kar z powodu braku wymogów ustawy winna być orzeczona wyrokiem. (17. I. 1935 r., 3 K. 1581/34).

3. Czyn ciągły, wedle teorii subiektywnej uznanej przez k. k. z 1932 r. zachodzi wówczas, gdy zamiar przestępny obejmuje choćby w ogólnych zarysach zindywidualizowane czynności wykonawcze.

Czy szereg jednorodnych działań stanowi szereg odrębnych przestępstw, czy też składa się na jeden czyn ciągły, zależy w każdym wypadku od konkretnych okoliczności i ustaleń faktycznych ich dotyczących. (17. XII. 1934 r., 3 K. 1295/34).

Art. 35. W myśl art. 35 k. k., odbycie przez oskarżonego kary za jedno ze zbiegających się przestępstw nie stoi na przeszkodzie wymierzeniu kary łącznej na ogólnych zasadach, wyrażonych w art. 31—34 k. k. (14. XII. 1934 r., 2 K. 1330/34).

Art. 43. Wobec niewydania dotychczas przepisów, regulujących kwestję wykonywania pracy na rachunek grzywny, sądy merytoryczne, opierając się na braku we właściwej drodze zorganizowanej pracy, posiadają tytuł do zamiany grzywny, w razie jej nieściągalności, na areszt bez uciekania się do zachowania kolejności kar zastępczych. (7. I. 1935 r., 1 K. 981/34).

Art. 54. 1. Wyliczenie okoliczności, na które sąd zwraca uwagę przy wymiarze kary, nie jest wyczerpujące, to też sąd według swego uznania władny jest zwrócić uwagę także na inne okoliczności, jak np., na charakter dokonanych przez oskarżonego czynów, a nawet liczyć się z prewencją ogólną. (7. I. 1935 r., 1 K. 981/34).

2. Przepis art. 54 k. k. aczkolwiek nie krępuje sądu co do wysokości wymiaru kary, jednak nakłada nań obowiązek wszechstronnego zbadania wszystkich okoliczności subiektywnych i obiektywnych, wpływających na wyższą lub niższą karalność i konieczność racjonalnego uzasadnienia tego wymiaru.

W miarę przewagi okoliczności łagodzących lub obciążających, sąd winien się przychylić ku minimum lub maximum wymiaru od średniego wymiaru kary. — Średni wymiar kary należy uważać za odpowiedni dla wypadków normalnych, t. j. gdy objawy w danym czynie subiektywnych właściwości sprawcy i obiektywnej postaci czynu nie przekraczają zwyczajnych wydarzeń tej kategorii przestępstw, a okoliczności łagodzących i obciążających brak, lub zdaniem sądu, równoważą się one.

W przypadku gdy dane przestępstwo szerzy się, czy to na części terytorjum Państwa, czy na całym jego obszarze, obiektywny stan bezpieczeństwa winien być brany pod uwagę przy wymiarze kary nawet wówczas, gdy przestępstwo nie szerzy się jeszcze w takich rozmiarach, że jest konieczne zarządzenie postępowania doraźnego ze specjalnem obostrzeniem kar. Również subiektywna wina sprawcy, popełniającego przestępstwo w takich okolicznościach, jest większa, skoro zdaje on sobie sprawę z masowości zjawiska, potęgującego niebezpieczeństwo jego czynu w całokształcie sytuacji na danym terenie.

Znajomość zjawiska, że przestępstwa pewnego rodzaju szerzą się, może być dla sądu dostępna, ze spraw w sądzie toczących się i może być dlań notoryjna, w rozumieniu t. zw. notoryjności sądowej.

Przytoczone zasady prewencji ogólnej mają w pełni, a nawet w wyższej jeszcze mierze, zastosowanie w zakresie tak ważnej dla Państwa dziedziny, jak zwalczanie szpiegostwa. (6. V. 1935 r., 2 K. 476/35).

3. Wymiar kary, w myśl zasad, którym hołduje k. k. z r. 1932, wymaga uwzględniania przez sąd wyrokujący obok pierwiastka odwetu społecznego, związanego z obiektywną szkodą, zarządzoną grupie społecznej przez czyn karalny, nadto pierwiastka drugiego, opartego na uwzględnieniu indywidualnego nasilenia przestępnego danego przestępcy.

Wyrok, orzekający karę śmierci, winien z całą skrupulatnością stwierdzić, iż najpełniejsze eliminowanie danego przestępcy ze społeczeństwa w postaci pozbawienia go życia, podyktowane jest nieodzowną koniecznością ochrony społecznej ze względu na wybitne społeczne właściwości sprawcy, których żadna dolegliwość, przewidziana przez k. k., w formie pozbawienia wolności nawet dożywotniego, usunąć nie jest zdolna i że jest rzeczą niewątpliwą, a przynajmniej wielce prawdopodobną, iż żadna kara sprawcy psychicznie już nie zmieni i żadna, prócz kary śmierci przed nim nie zabezpieczy. (26. IV. 1935 r., 2 K. 804/35).

Art. 57. Do uznania, że przestępstwo popełniono z chęci zysku, konieczne jest tylko ustalenie, że pobudką działania sprawcy była chęć osiągnięcia korzyści majątkowej, nie jest natomiast konieczne, aby zamierzona lub osiągnięta przez sprawcę korzyść majątkowa przekraczała normalne świadczenie, przypadające za tego rodzaju czynność, przy której spełnieniu sprawca dopuścił się przestępstwa.

Jeżeli lekarz poświadcza nieprawdę co do stanu zdrowia pacjenta art. 192 k. k. z chęci otrzymania za to wynagrodzenia, popełnia przestępstwo z chęci zysku, chociażby otrzymane wynagrodzenie nie przekraczało normalnego wynagrodzenia, przypadającego lekarzowi za wydanie świadectwa o stanie zdrowia. W tym wypadku należy oskarżonemu wymierzyć karę więzienia w myśl art. 57 § 1 k. k., a nadto grzywnę na mocy § 2 art. 42 k. k. (15. IV. 1935 r., 1 K. 80/35).

Art. 58. 1. Odmowa zaliczenia ma poczet kary tymczasowego aresztowania umotywowana tem, że sprawca jest recydywistą, nie obraża przepisu art. 58 k. k. (2. IV. 1935 r., 3 K. 215/35).

2. Zaliczenie tymczasowego aresztowania na poczet kary stanowi postać złagodzenia kary, pozostawioną do wyłącznego swobodnego uznania sądu wyrokującego i niezaliczenie tego aresztu jest samo przez się odmową złagodzenia kary i nie wymaga osobnego uzasadnienia. (14. II. 1935 r., 2 K. 1915/34).

3. Przepis art. 58 k. k. nie przewiduje zaliczenia aresztu tymczasowego przy zastosowaniu kary, zasadniczej w postaci grzywny. (18. II. 1935 r., 3 K. 1941/34).

Art. 60. Sześciokrotna karalność za kradzież nie świadczy sama przez się, w braku jakichkolwiek dalszych okoliczności, o zawodowości przestępcy, gdyż przestępcą zawodowym w kradzieży jest ten, kto z dokonywania kradzieży uczynił sobie zawód i postanowił czerpać z tego źródła środki do utrzymania. (23. I. 1935 r., 2 K. 1714/34).

Art. 61. 1. Zawieszenie wykonania kary nie przestaje być nigdy prawem sądu, całkowicie pozostawionem jego uznaniu, nawet przy istnieniu w sprawie warunków wymienionych w § 2 art. 61 k. k. (21. II. 1935 r., 2 K. 1733/34).

2. Sąd przy rozstrzyganiu kwestji zawieszenia kary powinien się kierować tylko celowością. Błędne jest stanowisko, że tylko wtedy można zawiesić karę sprawcy, gdy sama wina sprawcy jest nieznaczna, a skutki jego czynu tak błahe, że zastosowanie doń zwykłej represji karnej byłoby nietylko bezcelowe, lecz i wręcz niesprawiedliwe. (23. I. 1935 r., 1 K. 1031/34).

Art. 62. 1. Przewidziane w § 2 art. 62 k. k. wynagrodzenie szkody nie jest identyczne z uwzględnieniem powództwa cywilnego i nie ulega przymusowemu wykonaniu, zaczętem pozostawienie powództwa bez rozpoznania, mimo braku apelacji powoda cywilnego, nie stoi na przeszkodzie wydaniu orzeczenia w przedmiocie wynagrodzenia szkody, wyrządzonej przestępstwem, którego oskarżonego uznano winnym. Zawieszenie przez sąd odwoławczy kary, orzeczonej przez sąd I inst. bezwarunkowo, z nałożeniem na skazanego obowiązku wynagrodzenia ustalonej wyrokiem a zarządzonej działaniem sprawcy szkody, nie stanowi reformatio in peius z art. 500 k. p. k. (12. II. 1935 r., 3 K. 1755/34).

2. Podstawę do zastosowania § 2 art. 62 k. k. stanowi nie odpowiedzialność cywilna sprawcy przestępstwa, lecz okoliczność, że czynem swym wyrządził szkodę i że stosunki jego gospodarcze na wynagrodzenie tej szkody pozwalają. Okoliczności te wymagają ustalenia sądu i uzasadnienia zgodnie z przep. art. 379 k. p. k., którego uchybienie może mieć wpływ na treść wyroku w części, odnoszącej się do wymiaru kary i zawieszenia jej wykonania. (6. III. 1935 r., 3 K. 1909/34).

3. Niewykonanie obowiązku wynagrodzenia szkody, nałożonego na skazanego z mocy § 2 art. 62 k. k., nie pociąga za sobą samo przez się konieczności zarządzenia wykonania zawieszony kary, lecz daje tylko sądowi fakultatywną możliwość cofnięcia zawieszenia (art. 63 § 2 k. k.).

Zatwierdzenie w tym wypadku wyroku w całości, a więc i warunkowego zawieszenia wykonania kary, pomimo, iż w chwili wydania wyroku przez sąd odwoławczy termin, zakreślony oskarżonemu do spełnienia nałożonego nań w myśl § 2 art. 62 k. k., obowiązku już bezskutecznie minął, nie stanowi żadnego uchybienia. (18. I. 1935 r., 2 K. 1595/34).

Art. 69 i 70. Konieczność stwierdzenia rozeznania u nieletnich jest warunkiem istotnym ich odpowiedzialności karnej i pod względem procesowym przed sądem przysięgłych przejawia się to w konieczności stawienia pytania dodatkowego (art. 429 k. p. k.), nie zaś trzech pytań, dotyczących okoliczności, wyłączających przestępczość czynu lub poczucie winy, przewidzianych w art. 428 k. p. k. (4. III. 1935 r., 2 K. 65/35).

Art. 76. W myśl art. 76 k. k. celowość umieszczenia nieletniego przestępcy w zakładzie poprawczym, czy też wymierzenie mu kary, zależne jest od uznania sądu. (11. IV. 1935 r., 2 K. 363/35).

Art. 84. 1. Według art. 84 k. k. umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych przestępcy zawodowego lub z nawyknięcia, jeżeli pozostawanie ich na wolności grozi niebezpieczeństwem dla porządku prawnego, jest niezależne od stwierdzenia trzykrotnego powrotu do przestępstwa. (13. V. 1935 r., 3 K. 447/35).

2. Dla zastosowania art. 84 k. k. sąd obowiązany jest stwierdzić i uzasadnić należyte, czy zachodzi ze strony oskarżonego niebezpieczeństwo dla porządku publicznego i na czym niebezpieczeństwo to polega. (23. I. 1935 r., 2 K. 1714/34).

Art. 91 § 3. Uwierzytelniony urzędowo odpis wyroku sądowego, rozstrzygający spór cywilny, stanowi dokument w rozumieniu przepisu § 3 art. 91 k. k. (18. IX. 1935 r., 2 K. 911/35).

Art. 91 § 4. Groźbą bezprawną w rozumieniu § 4 fart. 91 k. k. jest wszelka groźba spowodowania postępowania karnego lub ogłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego bez względu na to, czy zagrożony istotnie dopuścił się przestępstwa czy nie, jak również, czy wiadomości uwłaczające jego czci, których rozgłoszeniem zagrożono, odpowiadały prawdzie skoro prawdziwość wiadomości nie wyłącza tego, aby one uwłaczały czci. (3. IX. 1935 r., 3 K. 859/35).

Art. 93. Przestępstwem w art. 93 § 1 k. k. przewidzianem, jest wszelkie usiłowanie do oderwania części obszaru Państwa Polskiego, to znaczy każde działanie, skierowane bezpośrednio ku urzeczywistnieniu powziętego przestępnego zamiaru (art. 23 k. k.).

Okoliczności, czy sprawcy działali w wykonaniu poleceń organizacji, do której należeli, czy przed dokonaniem przestępstwa porozumeli się z ościennem państwem, wreszcie czy i jakie widoki po-

wodzenia rokowało ich działanie, są najzupełniej obojętne z punktu widzenia przepisu § 1 art. 93 k. k. (20. III. 1935 r., 2 K. 116/35).

Art. 97. 1. Przystąpienie do takiej organizacji, jak M. O. P. R., odpowiada pojęciu porozumienia się w znaczeniu art. 97 k. k.; odległość celu i różnorodność choćby odległych środków, zmierzających do tego celu, jakimi posługuje się dana organizacja (por. art. 96 k. k.), nie wyłącza istoty czynu z art. 97 k. k. (5. II. 1935 r., 1 K. 1081/34).

2. Okoliczność, iż więzień wchodzący w porozumienie, mające na celu popełnienie zbrodni stanu, nie ma możliwości bezzwłocznego podjęcia działania, zmierzającego do urzeczywistnienia celów, będących przedmiotem porozumienia się, nie ma dla istoty przestępstwa z § 1 art. 97 k. k., którą wyczerpuje sam fakt dojścia zmowy do skutku, istotnego znaczenia.

Działanie, ponawiające czynność przestępną poza okresem czasu przestępnej działalności objętej już wyrokiem skazującym, realizującym odpowiedzialność za wskazany w tym wyroku okres czasu, jest przestępstwem nowym, powtórzonym, które bez obrazy zasady, „ne bis in idem” może być przedmiotem nowego postępowania i wyrokowania. (21. III. 1935 r., 3 K. 128/35).

Art. 91 i 98. Niedopuszczalne jest stosowanie art. 166 k. k. bądź samodzielnie, bądź też łącznie z § 1 art. 97 k. k. wtedy, gdy celem występnego porozumienia, bez względu na charakter organizacji, było dokonanie zbrodni, przewidzianej w art. 93 k. k.

Stosunek analogiczny zachodzi również między przepisami art. 98 lit. „b” i art. 167 § 1 k. k. i w tym przypadku zatem, gdy celem związku, przewidzianego w art. 167 § 1 k. k., jest dokonanie zbrodni stanu z art. 93—95 k. k., winien być zastosowany art. 98 lit. „b” k. k., karzący za zgromadzenie środków walki orężnej w celu popełnienia takiej zbrodni. (20. III. 1935 r., 2 K. 116/35).

Art. 127. 1. Użycie wyrażen znieważających nie pod adresem poszczególnych, indywidualnie określonych urzędników, lecz ogółu funkcjonariuszów danego urzędu, stanowi znieważenie samego urzędu jako takiego, nie zaś zniewagę tylko jego urzędników. (15. IV. 1935 r., 2 K. 318/35).

2. Za publiczne znieważenie władzy jako instytucji nie może uchodzić sprecyzowanie w piśmie, skierowaniem do władzy nadzorczej, konkretnych zarzutów dotyczących postępowania pewnych funkcjonariuszy danego urzędu.

W przypadku gdy z treści takiego pisma widoczne jest, że zarzuty odnoszą się do pewnych oznaczonych urzędników, zachodzi może zniewaga (art. 255 k. k.) owych urzędników. (13. V. 1935 r., 2 K. 434/35).

Art. 128. 1. Przepis art. 128 k. k. ma na względzie uchybienia, które, aczkolwiek nie mieszczą w sobie wyraźnej zniewagi władzy, wychodzą jednak poza granice prostego uchybienia formom lub niewłaściwego zachowania się, i przedstawiają się jako postęпки, bądź obniżające powagę władzy, bądź utrudniające jej funkcjonowanie.

Odezwanie się zatrzymanego do funkcjonariuszów policji, że jak w Polsce będzie komunizm, to on zostanie komendantem i będzie wówczas policję aresztował, stanowi nieprzyzwoite zachowanie się w rozumieniu art. 128 k. k. (18. I. 1935 r., 2 K. 1663/34).

2. Przepis art. 128 k. k. ma na myśli działanie, które nie dotyka bezpośrednio osoby urzędnika, i chociażby skierowane zasadniczo przeciw urzędnikowi (drwiące odpowiedzi, nieprzyzwoite gesty, lekceważące traktowanie), nie ma jednak charakteru osobistego jako zniewaga, a ma na celu jedynie poniżenie funkcji przez urzędnika wykonywanych. Nie może być zatem uznane za osobny występki z art. 128 k. k. działanie sprawcy, polegające na „ujęciu pod brodę” urzędnika z równoczesnym zelżeniem go, skoro ujęcie pod brodę nie było bezosobowe lecz wyraźnie i osobiście dotykające pokrzywdzonego (art. 132 k. k.). (20. XII. 1934 r., 3 K. 1531/34).

Art. 129. Do istoty przestępstwa z art. 129 k. k. należy, aby sprawca działał w celu zmuszenia urzędnika do zaniechania prawnej czynności służbowej, natomiast okoliczność, czy w danych warunkach cel ten mógł być przez sprawcę osiągnięty, jest dla istoty tego przestępstwa obojętna. (15. IV. 1935 r., 2 K. 292/35).

2. Przemoc z art. 129 k. k. nie musi objawiać się w formie targnięcia się na osobę, lecz może polegać na biernym, a skutecznym przeciwstawianiu swej woli osobie drugiej, a także na wywołaniu u osoby drugiej stanu konieczności podporządkowania kierującej działaniem woli przez działanie, nie dotykające bezpośrednio tej osoby, lecz pośrednio tylko uniemożliwiające jej wykonanie zamierzeń, do których wykonania osoba ta jest uprawniona.

Uniemożliwienie zatem sekwestrowi dostępu do rzeczy, (choćby przez uporczywe stanie na drodze do nich i usunięcie rzeczy, które sekwestrowi zamierzał zająć, przy pomocy innych osób, posiada wszelkie znamiona przemocy. (29. IV. 1935 r., 2 K. 270/35).

3. Urzędowanie poborcy podatkowego polega nie tylko na objęciu zajętej gotówki w posiadanie lecz i na utrzymaniu jej w posiadaniu; działanie przeto podjęte przez oskarżonego bezpośrednio po objęciu przez poborcę w posiadanie zajętych pieniędzy, mające na celu pozbawienie go tego posiadania, jest działaniem dokonaniem w toku urzędowania tegoż poborcy. (7. III. 1935 r., 2 K. 11/35).

4. Osobą przybraną, w rozumieniu art. 129 k. k., jest ta osoba, która dokonywa czynności, posiadającej w stosunku do czynności urzędnika charakter pomocniczy, przyczem obojętną okolicznością jest, czy urzędnik przy dokonywaniu czynności przez osobę przybraną jest obecny, czy też nie.

Dla określenia pojęcia urzędnika w rozumieniu k. k. obojętną jest kwestją w jakim stosunku (publiczno-prawnym, czy prywatno-prawnym) pozostaje urzędnik do danej władzy w przedmiocie jego uposażenia, praw emerytalnych, odpowiedzialności służbowej i t. d. Obojętne jest też, jaki czynnik urzędowy, działający imieniem władzy, wydał zlecenie dokonania czynności, wchodzącej w zakres działalności władzy.

Czynność, do której zaniechania urzędnik lub osoba, przybrana do pomocy urzędnikowi, zostaje w myśl art. 129 k. k. zmuszona, winna być „prawną” czynnością urzędową. (17. XII. 1934 r., 2 K. 1283/34).

Art. 130. Dla bytu przestępstwa z art. 130 k. k. jest obojętne, czy czynność lub zaniechanie, do których urzędnika zmuszono, były sprzeczne lub zgodne z ustawą, jakoteż, czy działanie sprawcy istotnie zmusiło urzędnika do przedsięwzięcia czynności urzędowej.

Znamion przestępstwa z art. 130 k. k. nie usuwa okoliczność, iż odmówienie przez urzędnika spełnienia danej czynności byłoby nieuzasadnione. (7. XII. 1934 r., 3 K. 1316/34).

Art. 131. Wspólne działanie, pochodzące tylko z jednego zamiaru przestępnego, nie wypełnia porozumienia w rozumieniu art. 131 k. k., dla którego wymagana jest pełna świadomość celu, do którego sprawcy dążą, i wyraźna ich zmowa. (22. III. 1935 r., 1 K. 1227/34).

Art. 132. 1. Charakter czynności służbowych w rozumieniu art. 132 k. k. nie jest uzależniony od wykonywania ich w godzinach urzędowania, lecz od istoty samych czynności, od tego, czy formalnie wchodzą one w zakres działania urzędnika, który w charakterze organu władzy czynności te wykonywa.

Okoliczność, że urzędnik nie posiadał uprawnień do ostatecznego załatwienia sprawy, czy nawet możliwości wpływania na takie czy inne jej załatwienie, nie pozbawia czynności charakteru pełnienia obowiązków służbowych. (16. IV. 1935 r., 2 K. 206/35).

2. Istnienie przestępstwa z art. 132 k. k. zależne jest nie od tego, czy znieważenie urzędnika nastąpiło w godzinach stale przeznaczonych dla załatwienia spraw wchodzących w zakres urzędowania, a od tego, czy zniewaga taka nastąpiła podczas faktycznego

wykonywania przez urzędnika czynności, wchodzących w zakres pełnionych przez niego obowiązków służbowych. (21. II. 1935 r., 3 K. 1852/34).

3. Sekwestrator skarbowy pełni swe obowiązki służbowe nie tylko wówczas, gdy jest zajęty czynnością egzekucyjną sensu stricto, lecz również i wtedy gdy zajęty jest sprawdzeniem, czy zachodzi potrzeba przystąpienia do czynności egzekucyjnych.

Przewidziana art. 132 k. k. ochrona prawna urzędnika „podczas pełnienia obowiązków służbowych”, jest pojęciem szerszym niżli „podczas spełniania czynności urzędowej”, zniwaga zatem sekwestratora, przy opuszczaniu przez niego mieszkania, o ile nie jest zupełnie odrębnym zdarzeniem nie pozostającym w związku z pełnieniem jego obowiązków służbowych, wyczerpuje stan przestępny przepis § 1 art. 132 k. k. (20. V. 1935 r., 2 K. 426/35).

4. Pojęcie urzędnika k. k. określa jaknajszerszej i pojęcia tego nie uzależnia od spełnienia funkcji zwierzchniczych lub czynności, związanych bezpośrednio z wykonaniem „władztwa” w zakresie „zarządu Państwa” lub przedmiotem samorządu.

Strażnik gminny jest przeto urzędnikiem w rozumieniu art. 132 k. k. (11. III. 1935 r., 2 K. 1937/34).

5. Związek Strzelecki jest częścią przysposobienia wojskowego, powołanego do współdziałania w zakresie obrony Państwa, z czym szkolenie wojskowe członków związku, dokonywane przez członków armji, jest prawną czynnością urzędową, spełnianą przez delegowanych członków armji w zakresie ich obowiązków służbowych. (13. III. 1935 r., 3 K. 32/35).

Art. 133. 1. Pojęcie czynnej napaści z art. 133 k. k. jest pojęciem szerszym, niżli naruszenie nietykalności cielesnej z art. 239 i podpada pod nie wszelkie działanie, podjęte z zamiarem wyrządzenia krzywdy fizycznej, choćby nawet krzywda ta w rzeczywistości nie nastąpiła. (19. XII. 1934 r., 2 K. 1443/34).

2. Czynną napaść w rozumieniu art. 133 k. k. może stanowić trzymanie pokrzywdzonego za ręce i uniemożliwienie mu w ten sposób obrony. (6. III. 1935 r., 1 K. 1144/34).

Art. 134. 1. Urzędnikiem w rozumieniu art. 134 i 292 k. k. jest osoba, pozostająca w służbie Państwa lub samorządu bez względu na sposób ustanowienia w służbie.

Obowiązek służbowy urzędnika według art. 134 k. k. polegać może nie tylko na wykonywaniu czynności zarządu, lecz także na spełnianiu czynności wykonawczych i pomocniczych; obowiązek taki opierać się może nie tylko na przepisach prawnych i admini-

stracyjnych (regulaminach, instrukcjach służbowych i t. p.), lecz także na zleceniu przełożonego, dotyczącem konkretnego przypadku.

Dla zastosowania art. 134 k. k. pod względem podmiotowym wystarcza ogólna świadomość sprawcy, że nakłania urzędnika do takiego działania lub zaniechania, które narusza jego obowiązek służbowy. (7. II. 1935 r., 1 K. 1082/34).

2. Pracownik przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” korzysta z ochrony prawnej narówni z innymi urzędnikami, pozostającymi w służbie Państwa bez względu na rodzaj czynności, jakie spełnia; usiłowanie przekupienia zatem pracownika kolejowego stanowi przestępstwo z art. 134 k. k. (19. XII. 1934 r., 2 K. 1386/34).

3. K. k. odróżnia przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy za czynność sprzeczną z ustawą (§ 2 art. 290 k. k.), od przyjęcia tych korzyści albo jej obietnicy za czynność dozwoloną, chociażby pobudką do niej było osiągnięcie korzyści (§ 1 art. 290 k. k.).

Przestępstwo z art. 134 k. k. jest wtedy dokonane, gdy sprawca drogą udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy skłaniał urzędnika do takiej czynności, która sama przez się, niezależnie od pobudek, któremi kierowałyby się urzędnik przy jej wykonywaniu, stanowiłaby z jego strony naruszenie obowiązku służbowego.

Zastosowanie zatem przepisu art. 134 k. k. wymaga kategorycznego ustalenia jaki obowiązek służbowy miał być przez skłanianego urzędnika naruszony.

W przypadku gdy sprawca mylnie sądził, że czynność, do której urzędnika skłaniał, stanowiłaby naruszenie obowiązku służbowego, lub gdy się godził z możliwością naruszenia takiego obowiązku, którego jednak nie było, zachodzi tylko usiłowanie nieudolne przestępstwa, przewidzianego w art. 134 k. k. (6. V. 1935 r. 2 K. 348/35).

Art. 138. Wszelkie działanie, wpływające na zmianę właściwości przedmiotu, znajdującego się w rozporządzeniu władzy państwowej, a w szczególności zmieniające jego zawartość, objętość, skład chemiczny i t. p. stanowi uszkodzenie tego przedmiotu w rozumieniu art. 138 k. k., bez względu na to, czy cel sprawcy został w całej pełni osiągnięty.

Przepis art. 138 k. k. dotyczy zarówno przedmiotów, znajdujących się w czyjś przechowaniu z polecenia władzy, jak i przedmiotów, znajdujących się w przechowaniu samej władzy. (15. IV. 1935 r., 2 K. 292/35).

Art. 140. 1. Formuła zaprzysiężenia jest okolicznością nieistotną dla bytu przestępstwa z art. 140 k. k., który to przepis nie stawia żadnych wymagań w tym względzie. (9. II. 1935 r., 2 K. 1732/34).

2. Nieprawdziwe zeznanie o treści nawet nieważnej umowy, stanowi fałszywe zeznanie z art. 140 k. k., jeśli tylko zeznanie to miało stanowić dowód dla sądu lub innej władzy. (10. I. 1935 r., 3 K. 1603/34).

3. Okoliczności, że osoba, którą nakłoniono do fałszywego zeznania nie była przez sąd przesłuchana, nie wyłącza w myśl art. 29 k. k. odpowiedzialności za podżeganie. (11. I. 1935, 3 K. 1529/34).

Art. 142. 1. W myśl art. 142 lit. „a” k. k. sąd może, ale nie musi, zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub od niej uwolnić. — Skazując przeto z art. 140 k. k., sąd nie ma obowiązku ustalać, iż fałszywe zeznanie mogło mieć wpływ na treść wyroku. (7. II. 1935 r., 2 K. 1623/34).

2. Zarzut obrazu art. 360 i 379 k. p. k. w związku z art. 142 lit. „a” k. k., opierać się może jedynie na pominięciu przez sąd takich okoliczności, które w sposób kategoriyczny stwierdzają, że fałszywe zeznanie w danym przypadku nie mogło mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy. (7. II. 1935 r., 2 K. 1623/34).

Art. 148. Przepis § 2 art. 148 k. k. dotyczy tylko przestępstwa określonego w § 1 art. 148 k. k. i nie wyłącza odpowiedzialności z innego przepisu ustawy; w przypadku więc gdy sprawca w celu zatarcia śladów własnego przestępstwa używa przemocy lub groźby w stosunku do urzędników, w celu zmuszenia ich do zaniechania ustalenia śladów tego przestępstwa, sprawca odpowiada z art. 129 k. k. (15. IV. 1935 r., 2 K. 292/35).

Art. 150. Ucieczka, choćby nieudana, stanowi uwolnienie się, chociażby ujęcie sprawcy wkrótce potem nastąpiło. (4. II. 1935 r., 3 K. 1850/34).

Art. 154 i 155. Wzmianka „przepisz i podaj dalej” na końcu komunikatu, zawierającego wszystkie znamiona obrazu Rządu, stanowi nawoływanie do rozpowszechnienia komunikatu, zawierającego znieważenie Rządu, czyli do popełnienia przestępstwa, przewidzianego w art. 127 k. k. Przechowywanie zaś tego rodzaju pisma w celu rozpowszechnienia, nie stanowiąc przestępstwa z art. 127 k. k., wypełnia jednak istotę czynu przestępnego z art. 155 § 1 w związku z art. 127 k. k. (28. I. 1935 r., 1 K. 1019/34).

Art. 160. 1. Dla bytu przestępstwa z art. 160 k. k. obojętny jest związek subiektywny między paserem a sprawcą przestępstwa, zapomocą którego rzecz została uzyskana, lecz wystarcza obiektywne stwierdzenie przestępnego pochodzenia rzeczy, a ze stro-

ny subiektywnej umyślność działania pasera, oparta na świadomości takiego pochodzenia rzeczy. (11. XII. 1934 r., 3 K. 1373/34).

2. Na tle zasady podmiotowości k. k. oceniana pomoc do zbycia może być niezależnie od osoby nabywającej przestępstwem z art. 160 k. k. lub czynem karnie obojętnym.

O możliwości poczytania winy z art. 160 k. k. rozstrzygać będzie przede wszystkim wola sprawcy, która musi być skierowana w interesie zbycia rzeczy uzyskanej zapomocą przestępstwa, nie zaś w interesie odzyskania jej przez właściciela.

Nie będzie paserem ten, kto w niewątpliwym interesie okradzonego podstawi inną osobę jako nabywcę i tej osobie trzeciej pomoże nabyć skradzione rzeczy, w tym atoli celu, aby przez to dopomóc właścicielowi do odzyskania rzeczy. Natomiast będą znamiona przestępstwa z art. 160 k. k., jeżeli oskarżony dopomógł właścicielowi wykupić i odzyskać skradzione mu rzeczy, atoli działał nie w zamiarze przyczynienia się w ten sposób do odzyskania własności, lecz wręcz przeciwnie z zamiarem społecznie szkodliwym udzielenia poparcia dla dokonanego przestępstwa kradzieży przez dopomóżenie nieprawym posiadaczom do korzystnego wyzbycia się rzeczy i uzyskania wykupu. (9. V. 1935 r., 1 K. 323/35).

3. Przepis art 7 § 2 u. k. s., wyłącza jako *lex specialis* stosowanie art. 160 k. k. pod warunkiem jednak, iż w rzeczywistości zachodzi przestępstwo skarbowe.

Błąd sprawcy co do rodzaju przestępstwa, z jakiego przyjęte przezeń przedmioty pochodziły, nie chroni go przed odpowiedzialnością za paserstwo z art. 160 k. k. (7. I. 1935 r., 3 K. 1520/34).

Art. 163. W zbiegowisku publicznem bierze udział ten, kto jest częścią duchową tłumu, z tym tłumem współczuje, przyczynia się do wytworzenia nastroju, np. okrzykami, biciem brawa, okazywaniem zadowolenia lub niezadowolenia z pewnych działań, jest do pewnego stopnia częścią zbiorowego organizmu, jakim jest tłum, spełniający przestępstwo. (29. I. 1935 r., 1 K. 1036/34).

II. Prawo o wykroczeniach.

Art. 27. 1. Pojęcie uprawnień do trudnienia się zawodem w rozumieniu art. 27 pr. o wyk. nie jest ograniczone do posiadania kwalifikacyj naukowych lub praktycznej znajomości rzeczy, nabywanej w drodze przepisanej. O ile chodzi o szkołę prywatną uczący musi przede wszystkim posiadać uprawnienia do uczenia w tej szkole, musi więc ona istnieć legalnie.

Wykonywanie zawodu nauczycielskiego w istniejącej nielegalnie szkole prywatnej, jako wykonywanie zawodu bez posiadania

wymaganych uprawnień na otwarcie szkoły wbrew wymogom art. 2 ustawy z 11 marca 1932 r. poz. 343 Dz. Ust. (o pryw. szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych), narusza porządek publiczny i ulega karze z art. 27 prawa o wykroczeniach. (5. II. 1935 r., 2 K. 1660/43 i 12. II. 1935 r., 3 K. 1844/34).

2. Pojęcie „uprawnień” z art. 27 pr. o wykrocz., dotyczy również koncesji tam, gdzie jej otrzymanie dla działania zawodowego zostało przez prawo ustanowione.

O ile nauka religii jest częścią składową wspólnych praktyk religijnych, uregulowanie jej nie stanowi części państwowej organizacji nauki, jednakże takiej nauki religii nie może utożsamiać z udzielaniem nauki religii wedle planu, obowiązującego w szkołach publicznych jako przedmiotu nauki. (13. III. 1935 r., 3 K. 1947/34).

3. Trudnienie się rzeźactwem rytualnym bez upoważnienia rabina gminnego nie stanowi wykroczenia z art. 27 pr. o wykrocz., bowiem przepis art. 46 ustęp ostatni przepisów o organizacji gmin wyznaniowych żydowskich (Dz. Ust. poz. 500/27 r.) należy rozumieć nie jako zakaz uboju rytualnego bez upoważnienia rabina gminnego, lecz zalecenie, aby rabini dbali o dostarczenie mięsa koszernego dla ludności żydowskiej. (Orzec. składu 7 sędziów z 26. X. 1935, 3 K. 396/35).

Art. 33. Do zastosowania art. 33 prawa o wykrocz, nie jest konieczne ustalenie nieumiejętnego wykonania poruczonej czynności, a wystarcza ustalenie, że osoba ta, już to wskutek braku odpowiednich kwalifikacyj, wiedzy i t. d., już to z innej przyczyny była do wykonania poruczonej czynności niezdolna. (25. I. 1935 r., 3 K. 1671/34).

2. Poruczenie czynności, której nieumiejętne wykonanie może wywołać niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego, jest karalne według art. 33 pr. o wykrocz, także i wtedy, gdy czynność tę porucza osoba zdolna do jej wykonania.

Przepis § 48 ordynacji aptekarskiej, ujętej w rozp. Min. dla spraw lekarskich z 18 lutego 1902 (M. Bl. f. Medicinalangelegenheiten str. 363 Grotenfend II 658), dotyczący świadectw uczniów aptekarskich, nie odnosi się do materii uregulowanej art. 33 prawa o wykroczeniach. (4. III. 1935 r., 3 K. 1880/34).

Art. 52, „Niepokojenie” w rozumieniu art. 52 prawa o wykrocz, zachodzi nietylko w wypadku wzniesienia obawy lecz również wtedy, gdy działanie może człowieka wytrącić z równowagi psychicznej przez wzbudzenie w nim uczucia złości, niesmaku, oburzenia i t. p. (4. I. 1935 r., 3 K. 1500/34).

III. Przepisy wprowadzające k. k. i prawo o wykroczeniach.

Art. 2. Przepis art. 2 przep. wpraw. k. k. i prawo o wykroczeniach, utrzymując wyraźnie niektóre przepisy k. k. z r. 1903 i 1871, utrzymuje w mocy także i inne przepisy dawniejszych kodeksów karnych, o ile one nie są uregulowane w k. k. z r. 1932, zaczem przepisy §§ 41 i 42 k. k. z r. 1871 w zakresie, uregulowanym § 14 ust. pras. z r. 1874, obowiązują nadal. (15. I. 1935 r., 3 K. 1411/34).

Art. 9 § 4. Z brzmienia przepisu art. 23 przep. wpraw. k. k. wynika, że przepis § 4 art. 9 przep. wpraw. k. p. k., jako milcząco uchylony przez znowelizowanie art. 16 i 17 k. p. k., w stosunku do przestępstw, popełnionych po wejściu w życie kodeksu karnego z r. 1932, nie obowiązuje. (7. II. 1935 r., 3 K. 1803/34).

Art. 12 § 1. Zawarte w poszczególnych ustawach przepisy o ograniczeniu aresztu zastępczego stanowią *leges speciales*, nieobjęte zastrzeżeniem, zawartem w art. 12 § 1 przep. wpraw. k. k. Krótkie, ograniczone terminy aresztu, przewidziano w tych ustawach, stosuje się do wykroczeń, których one dotyczą. (18. III. 1935 r., 1 K. 1201/34).

IV. Kodeks postępowania karnego.

Art. 3. Działanie przestępne, osądzone wyrokiem, lecz po tym wyroku wznowione, nawet gdyby je uważać za jedno przestępstwo ciągłe, przedstawia się jako inne, nowe zdarzenie faktyczne, które należy oceniać samoistnie i niezależnie od poprzedniej działalności sprawcy. (15. IV. 1935 r., 1 K. 133/35).

Art. 5. Choroba psychiczna, powstała dopiero po spełnieniu czynu lub nawet dopiero w toku postępowania, powoduje zawieszenie postępowania w myśl art. 5 k. p. k.

Przepis art. 5 k. p. k. ma zastosowanie w każdym stadium postępowania i winien być przestrzegany z urzędu. (14. II. 1935 r., 3 K. 1827/34).

Art. 16 § 2. Połączenie w jednym postępowaniu kilku spraw, nawet tego samego gatunku, nie może wpływać na rzeczową właściwość sądu, jeżeli każde z tych przestępstw z osobna należy do właściwości tego właśnie sądu.

W przypadku zatem, gdy łączna wartość mienia, będącego przedmiotem poszczególnych połączonych działań przestępnych przenosi kwotę 1000 zł, sąd grodzki nie przestaje być właściwym, skoro wartość mienia, będącego przedmiotem każdego przestępstwa z osobna, kwoty tej nie przenosi. (28. III. 1935 r., 3 K. 226/35).

Art. 26. Przepisy § 3 art. 26 k. p. k. i § 2 art. 3 k. k. określają, iż miejscem popełnienia czynu przy przestępstwach t. zw. (dystan-

sowych jest tak miejsce dokonania przestępnego działania jak i miejsce osiągnięcia karalnego skutku. (21. I. 1935 r., 3 K. 1561/34).

Art. 29. Rozpoznanie odrębnie przez sąd I-ej instancji spraw związanych węzłem łączności (art. 29 k. p. k.) nie pozbawia instancji apelacyjnej możliwości łącznego rozpatrywania tych spraw.

W tym przypadku obowiązek ponownego przeprowadzenia dowodów przed sądem apelacyjnym istnieje tylko w stosunku do tych dowodów, przeprowadzonych w jednej z odrębnie rozpoznawanych spraw, które dotyczą bezpośrednio oskarżonego w drugiej z tych spraw i mogą mieć wpływ na treść wyroku względem niego. (20. II. 1935 r., 2 K. 1662/34).

Art. 41 lit. „f”. Udział sędziego w rozpatrywaniu zażalenia na odmowę wszczęcia śledztwa przez sędziego śledczego w myśl art. 267 k. p. k., jakoteż w powzięciu decyzji w myśl art. 635 k. p. k., nie jest wykonaniem czynności śledczych i nie może spowodować wyłączenia sędziego od udziału w rozprawie na zasadzie przepisu lit. „f” art. 41. k. p. k. (4. III. 1935 r., 2 K. 65/35).

Art. 46. Przewidziane przepisem art. 46 k. p. k. wyłączenie całego sądu, może nastąpić jedynie wówczas, gdy przyczyny wyłączenia dotyczą indywidualnie wszystkich sędziów, wchodzących w skład sądu, w warunkach przewidzianych w art. 41 lub 44 k. p. k., natomiast k. p. k. nie przewiduje bezpośredniego wniosku o wyłączenie całego sądu jako takiego. (14. I. 1935 r., 2 K. 1510/34).

Art. 62. Dobrem prawnem w rozumieniu art. 62 k. p. k. jest nie tylko własność rzeczy, lecz także jej posiadanie w dobrej wierze.

Kto bezprawnie uszkadza cudzą rzecz lub czyni ją niezdatną do użytku (art. 263 k. k.), godzi bezpośrednio nie tylko w dobro prawne właściciela rzeczy, lecz także w dobro prawne jej niewadliwego posiadacza, który, niezależnie od tego, czy przeciw sprawcy miałby sam z mocy własnego prawa cywilno-prawne roszczenie o odszkodowanie, jest władny z mocy art. 62 i 68 k. p. k. wnieść skargę przeciw niemu jako oskarżyciel prywatny. (19. II. 1935 r., 3 K. 1845/34).

Art. 71. Tylko czynności procesowe, przedsięwzięte w toku postępowania, mają skutki wedle przepisów k. p. k., natomiast nie może stwarzać żadnych skutków ugoda prywatna, zawarta pozasadownie, między oskarżonym a oskarżycielem prywatnym, mocą której ten ostatni zobowiązał się odstąpić od oskarżenia, skoro oskarżyciel prywatny w tym kierunku wniosku przed sądem nie postawił (art. 71, 72 k. p. k.). Również kodeks karny nie zna instytucji przebaczenia, pociągającej za sobą utratę prawa ścigania w drodze skargi prywatnej zniewag. (23. I. 1935 r., 2 K. 1593/34).

Art. 73 § 2. Prawo popierania oskarżenia w myśl § 2 art. 73 k. p. k. może być przez oskarżyciela prywatnego urzeczywistnione jedynie pod warunkiem złożenia zaliczki (art. 574 k. p. k.).

Czynności procesowe zdziałane przez oskarżyciela prywatnego przed złożeniem zaliczki posiadają skuteczność prawną w tem znaczeniu, że nie rodząc w chwili ich zdziałania żadnych skutków w procesie, mogą „ex tunc” odzyskać skuteczność po późniejszym złożeniu zaliczki, jednakże późniejsze jej złożenie nada aktowi bezwzględną skuteczność prawną jedynie do tej chwili, póki wyrok nie uprawomocni się i nie zakończy w ten sposób postępowania. (19. II. 1935 r., 3 K. 10/35).

Art. 75. Wymagany przez przepis lit. „b” art. 75 k. p. k. bezpośredni związek roszczenia z przedmiotem oskarżenia, dotyczy czynu przestępnego, a nie bezpośredniego sprawstwa, wystarcza więc, ażeby skutek, brany za podstawę roszczeń majątkowych, wynikł z czynu przestępnego, niezależnie od tego, czy do istoty czynu jako zawinionego należy.

Okoliczność zatem, że dla odpowiedzialności z art. 240 k. k. nie jest wymagane, aby określony w nim skutek był zawiniony indywidualnie i poszczególnie przez każdego, jest okolicznością obojętną dla odpowiedzialności cywilnej za tenże skutek i nie wyłącza solidarnej odpowiedzialności cywilnej wszystkich oskarżonych. (21. II. 1935 r., 2 K. 1690/34).

Art. 84. Przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej przed wyznaczoną godziną i uniemożliwienie przez to ustanowionemu przez oskarżonego obrońcy wzięcia udziału w rozprawie apelacyjnej, stanowi obrazę art. 84 k. p. k., mogącą mieć wpływ (art. 515 k. p. k.) na treść wyroku. (23. I. 1935 r., 2 K. 1688/34).

Art. 88. W razie zgłoszenia przed rozprawą główną wniosku o zbadaniu stanu poczytalności oskarżonego ze wskazaniem symptomów jego niepoczytalności, należy już przed rozprawą główną rozstrzygnąć kwestję, czy zachodzą wątpliwości co do poczytalności oskarżonego; pozostawienie tej kwestji przez sąd na posiedzeniu niejawnem do rozpatrzenia sądowi wyrokującemu na rozprawie głównej obraża p. c. art. 88 k. p. k. (24. I. 1935 r., 1 K. 998/34).

Art. 93 § 2. Przewodniczący może wyznaczyć obrońcę z urzędu nie tylko z pośród aplikantów sądowych, ale i z pośród aplikantów adwokackich. (10. V. 1935 r., 1 K. 322/35).

Art. 103. Konieczność żądania zwolnienia urzędnika lub wojskowego z tajemnicy urzędowej (art. 103 § 1 k. p. k. zależne jest od własnego uznania sądu i to niezależnie od wniosku strony, który w tej mierze nie może sądu wiązać.

W wypadku, gdy władza przełożona urzędnika lub wojskowego odmówiła swego zezwolenia, sąd może (ale nie jest obowiązany) zwrócić się do władzy centralnej. (11. III. 1935 r., 2 K. 87/35).

Art. 225. Podpisanie zapowiedzenia kasacji przez osobę trzecią w imieniu oskarżonego nazwiskiem tegoż oskarżonego choćby z jego upoważnienia, nie może być uznane za prawne zapowiedzenie środka odwoławczego. (13. V. 1935 r., 2 K. 441/35).

Art. 226. Z przepisów ks. II rozdz. VI k. p. k. wynika, że obrona, wykonywana przez kilku obrońców musi być jednolita i jako taka traktowana pod względem formalnym.

Za dzień doręczenia, od którego biegnie termin, uważać należy dzień, w którym strona osobiście lub przez swego pełnomocnika otrzymała prawidłowo dane orzeczenie lub pismo, chwila zatem, w której nastąpiło prawidłowe doręczenie, stanowi początek biegu terminu do wykonania czynności procesowej.

Z jednolitości obrony, wykonywanej przez kilku obrońców, jakoteż z istoty zawitości terminów wynika, że pierwsze zdarzenie, od którego rozpoczyna się bieg terminu, obowiązuje „całą” stroną procesową, t. j. stronę stricto wraz z wszystkimi uprawnionymi do wykonania pewnej czynności procesowej. (7. II. 1935 r., 3 K. 1893/34).

Art. 281. Jedynie „żądanie” lub „skarga”, jako materjalna wola ścigania jest przesłanką samego procesu, natomiast nie jest nią prawidłowa forma aktu oskarżenia. Ani wadliwa forma aktu oskarżenia, którego braki mogą być poprawione, ani zawyrokowanie na podstawie nie odpowiadającego formie aktu oskarżenia, nie prowadzi do umorzenia procesu. (22. V. 1935 r., 2 K. 387/35).

Art. 282. W przypadku, gdy akt oskarżenia, wniesiony przez oskarżyciela prywatnego, nie określił dokładnie czynu zarzuconego, prokurator zaś z mocy art. 73 k. p. k. objąwszy oskarżenie, stał się stroną w procesie, jest on uprawniony uzupełnić braki tego aktu oskarżenia. Za sprecyzowanie aktu oskarżenia uchodzić też może zeznanie pokrzywdzonego. (22. V. 1935 r., 2 K. 387/35).

Art. 291. Przepis art. 291 k. p. k. dotyczy tylko spraw, w których wniesiony do sądu akt oskarżenia jeszcze nie uprawomocnił się i nie może mieć wskutek tego zastosowania art. 364 § 1 k. p. k. (6. III. 1935 r., 2 K. 345/35).

Art. 332. Spóźnionym w postępowaniu przed sądem I instancji może być w rozumieniu § 2 art. 332 k. p. k. tylko wniosek, złożony po terminie z § 1 art. 296 k. p. k. pod warunkiem, że o tym terminie oskarżonego należycie uprzedzono.

Działanie strony na zwłokę, z wyłączeniem interesu wyświeślenia prawdy materjalnej, zachodzić może tylko pod warunkami, że

oskarżony, pomimo wystosowania pod jego adresem osobistego uprzedzenia o konieczności terminowego zgłoszenia wniosków dowodowych, zaniecha zgłoszenia dowodu, który znał tak wcześniej, że mógł go zgłosić w terminie. (23. V. 1935 r., 3 K. 532/35).

Art. 340. Aczkolwiek § 3 art. 340 k. p. k. wymienia jedynie nieobecność na rozprawie oskarżonego, którego niestawiennictwo nie jest obowiązkowe, jako podstawę do odczytania wyjaśnień nieobecnego oskarżonego, dopuszczalność takiego odczytania zachodzi we wszystkich tych wypadkach, gdy niestawiennictwo oskarżonego jest usprawiedliwione, a zatem i w wypadku jego śmierci. (4. IV. 1935 r., 1 K. 151/35).

Art. 353. Odmienne ustalenie przez sąd wyrokujący osoby pokrzywdzonego, niż to zarzuca akt oskarżenia, nie stanowi przekroczenia granic tożsamości czynu. (29. IV. 1935 r., 2 K. 277/35).

Art. 360. Możliwość wysnucia z materiału procesowego także innych logicznie uzasadnionych wniosków obok wniosku, wysnutego przez sąd wyrokujący, nie może stanowić zarzutu kasacyjnego, jako uchybienie przepisom art. 360 i § 1 art. 379 k. p. k. (6. VI. 1935 r., 2 K. 731/35).

Art. 364. Przepis art. 364 § 1 k. p. k. uprawnia tylko sąd do „uzupełnienia” dotychczasowego materiału dowodowego w zakresie, w jakim według wyników narady okazuje się potrzebne i w przypadku konieczności uzupełnienia dowodów przy pomocy śledztwa postanowienie w tej mierze winno być wydane po wznowieniu przewodu sądowego i zawierać wskazanie czynności, które sędzia śledczy ma wykonać, natomiast przekazanie sprawy do śledztwa w formie ogólnikowej jest niedopuszczalne. (6. III. 1935 r., 2 K. 345/35).

Art. 379. 1. Okoliczności, wpływające na wymiar kary, należą do dziedziny ustaleń faktycznych i podlegają w tym względzie przepisowi § 1 art. 379 k. p. k., sąd apelacyjny, zmieniając wyrok sądu I instancji, powinien dokładnie uzasadnić swoją odmienną ocenę okoliczności sprawy, chociażby okoliczności te dotyczyły tylko wymiaru kary. (14. III. 1935 r., 1 K. 1209/34).

2. Sąd, oceniając wiarygodność zeznań świadka, opiera się bądź na bezpośrednim wrażeniu, jakie wywiera nań osoba świadka, jego zachowanie się i sposób składania zeznań, bądź na analizie treści zeznań i porównania jej z innymi danymi materiału procesowego, bądź wreszcie na obu tych źródłach.

Jeżeli podstawą przekonania sądu o wiarygodności lub niewiarygodności świadka są wyrażenia, jakie sędzia odniósł z przebiegu bezpośredniego przesłuchania świadka, ocena taka nie może być wogóle przedmiotem zarzutów kasacyjnych. W wypadkach, w których

sąd przekonanie swe o wiarygodności świadka opiera na analizie treści jego zeznań i na porównaniu jej z innymi danymi materiału faktycznego sprawy, słuszność ostatecznych wniosków wysnutych przez sąd na podstawie rzezonego rozumowania nie może być również w postępowaniu kasacyjnym wobec przepisu art. 10 k. p. k. kwestjonowana, przedmiotem jednak zarzutów i sprawdzenia kasacyjnego może być sposób przeprowadzenia procesu myślowego, którego wynikiem były wspomniane wnioski, z tem oczywiście zastrzeżeniem, iż krytyka tego procesu nie może przybrać postaci subiektywnych wniosków przeciwnych strony, czyli polemiki z przekonaniem sędziowskim. (3. IV. 1935 r., 1 K. 138/35).

3. Uzasadnienie w przedmiocie wymiaru kary, że sąd orzekający uważa karę za współmierną z winą oskarżonego bez wzmianki o tem, jakie okoliczności miał sąd na uwadze, stanowi uchybienie § 2 art. 379 k. p. k. (18. IV. 1935 r., 1 K. 236/34).

Art. 395. Przez wniesienie zapowiedzenia apelacji, jako nieprzewidzianego środka odwoławczego od wyroków zaocznych, nie może ulec przedłużeniu termin do wyводу apelacji. (4. III. 1935 r., 3 K. 1381/34).

Art. 410. Przepis art. 410 k. p. k. nie uważa przyczyn w nim wskazanych za wyłączną podstawę usunięcia przysięgłych, zaczem przewodniczący, powziawszy przed rozpoczęciem losowania wiadomość o zachodzącej co do przysięgłego przeszkodzie z art. 215 prawa o u. s. p., jest uprawniony tak z mocy swej władzy dyskrecjonalnej (art. 304 k. p. k.), która obejmuje także zapobieganie wszelkim możliwym nieprawidłowościom, jakoteż z mocy art. 410 i 411 k. p. k., przysięgłego takiego usunąć. (1. II. 1935 r., 3 K. 1879/34).

Art. 430. Trybunał przysięgłych nie może bez obrazy art. 430 k. p. k. postawić pytanie przewidzianego tym przepisem, jeśli wyniki rozprawy nie dopuszczają prawnej możliwości skwalifikowania czynu inaczej, niż go skwalifikowano w pytaniu z art. 419 k. p. k., postawione na podstawie aktu oskarżenia. Niemożność ta jest bezwzględna i nie może jej uchylić nawet żądanie czynnika, powołanego do wypowiedzenia się w kwestji winy oskarżonego, a więc przysięgłych. (29. IV. 1935 r., 2 K. 398/35).

Art. 491. Przez „powrót do przestępstwa” w rozumieniu art. 491 k. p. k. należy rozumieć stan, określony w art. 60 § 1 k. k.

Upřednia karalność nie uzasadnia sama przez się, t. j. bez ustalenia warunków, przewidzianych w art. 60 § 1 k. k., powrotu do przestępstwa. (22. II. 1935 r., 1 K. 26/35).

Art. 492. Odrzucenie wniosku o ponowienie dowodu ze świadka na tej podstawie, że w protokóle zeznania tego świadka jest do-

piśek wpisany tylko innym atramentem, a nie obcą ręką, stwierdza sam przez się brak przesłanek z art. 492 k. p. k. (10. XII. 1934 r., 2 K. 1390/34).

Art. 492 i 493. Rygory art. 492 i 493 k. p. k. nie mogą mieć mocy w przypadku, gdy strona nie była obecną przy badaniu świadków na rozprawie głównej w sądzie I-ej instancji wskutek nieotrzymania zawiadomienia o terminie rozprawy. (6. II. 1935 r., 2 K. 1730/34).

Art. 493. 1. Skoro przesłuchany w I-ej instancji bez przysięgi świadek po rozprawie oświadcza, że gdyby był zaprzysiężony, to zeznałby inaczej, i o tem oświadczeniu strona dowiaduje się dopiero na rozprawie w II-ej instancji, to domaganie się przesłuchania tego świadka pod przysięgą należy uznać za żądanie przeprowadzenia dowodu nowego w rozumieniu lit. „b” § 1 art. 493 k. p. k. (6. II. 1935 r., 1 K. 1054/34).

2. Wadliwość uzasadnienia postanowienia o odmowie dowodu (art. 51 § 2 k. p. k.) pozostaje bez wpływu na treść wyroku (art. 515 k. p. k.), gdy samo postanowienie jako takie zapadło bez obrazu art. 493 k. p. k. i gdy mimo wadliwości uzasadnienia jest widocznym w sposób niewątpliwy, że sąd merytoryczny granic swego „uznania” z § 3 art. 493 k. p. k. nie przekroczył. (10. I. 1935 r., 2 K. 1370/34).

Art. 500 lit. b. W przypadku t. zw. *sententiae non existentis*, to jest gdy sąd pierwszej instancji nie załatwił niektórych zarzutów aktu oskarżenia żadnym rozstrzygnięciem, niema wyroku, a sąd odwoławczy, stwierdziwszy z urzędu czy też na wniosek, iż część oskarżenia pozostała nierozstrzygnięta, winien co do tej części zwrócić sprawę sądowi I-ej instancji do uzupełniającego rozstrzygnięcia oskarżenia, co do której wyrok zapadł.

W razie *sententiae non existentis* przy zbiegu przestępstw oskarżyciel nie może wnosić apelacji, co do przestępstwa niezakończonych, lecz tylko w drodze nadzoru może się żalić, iż sąd nie rozstrzygnął jego wniosku o ukaranie. Jeśli natomiast sąd uznaje, iż oskarżyciel bezzasadnie przyjął istnienie zbiegu przestępstw (art. 31 k. k.) i że zachodzi jedynie zbieg przepisów (art. 36 k. k.) i jeśli sąd w następstwie swego poglądu zastosuje do czynu przypisanego tylko jedną właściwą kwalifikację, natenczas nie pomija treści zarzutów oskarżyciela, tylko poprawia jego błędy. (21. I. 1935 r., 2 K. 1560/34).

Art. 504 k. p. k. Oskarżyciel publiczny, który w sądzie grodzkim nie występował w sprawie o przestępstwo z oskarżenia publicznego, lecz dopiero wystąpił w drugiej instancji, jest uprawniony do

wniesienia kasacji na niekorzyść oskarżonego. (9. V. 1935 r., 2 K 294/35).

Art. 506. W przypadku, gdy wyznaczony stosownie do art. 506 k. p. k. obrońca z urzędu oświadczy, iż wywodu kasacji z powodu braku podstaw prawnych nie wniesie, wyznaczenie innego obrońcy zależy od uznania przewodniczącego i na odmowę wyznaczenia innego obrońcy zażalenie do Sądu Najwyższego w myśl art. 467 k. p. k. nie służy. (16. V. 1935 r., 2 K. 780/35).

Art. 508 § 2. Dla zachowania terminu z § 2 art. 508 k. p. k. nie wystarcza samo złożenie prośby o przyznanie prawa ubogich, lecz konieczne jest również złożenie w tym terminie przewidzianego § 2 art. 576 k. p. k. zaświadczenia władzy publicznej o stanie majątkowym petenta. (11. II. 1935 r., 2 K. 1906/34).

Art. 513 § 1. Naruszenie praw procesowych strony, poza wypadkami wyraźnie w ustawie wymienionymi, następuje tylko wówczas, gdy nie uwzględniono jej żądania, lub dokonano pewnej czynności mimo jej sprzeciwu, natomiast żaden z oskarżonych nie ponosi odpowiedzialności za zaniedbania innych oskarżonych w tej samej sprawie. (25. II. 1935 r., 2 K. 1900/34).

Art. 574. 1. Czynności procesowe sądu nie są z tego powodu nieważne, że zaliczka nie była złożona, zaczem też, jeżeli postępowanie, nie wstrzymując mimo tego braku biegu sprawy, wbrew nakazowi § 3 art. 574 k. p. k. przeprowadzono i prawomocnym wyrokiem zakończono, to sprawa jest ważnie osądzona ze skutkami „rei iudicatae”, prawa zaś oskarżyciela, który, wniósłszy skargę, nie złożył zaliczki, są z tą chwilą skonsumowane.

Przepis § 3 art. 574 k. p. k. winien być przestrzegany i stosowany z urzędu. (22. I. 1935 r., 3 K. 390/34).

2. Złożenie aktu oskarżenia przed upływem czasu, wymaganego przez ustawę do przedawnienia, nie ma ze stanowiska przepisu § 3 art. 574 k. p. k. istotnego znaczenia i nie może samo przez się stanowić przeszkody do umorzenia postępowania w myśl art. 3 k. p. k. z powodu przedawnienia, jeżeli pierwsza czynność sądu w sprawie nastąpiła już po upływie czasu przedawnienia.

Przedawnienie jest instytucją prawa materialnego, aczkolwiek z mocy art. 3 k. p. k. stało się także instytucją prawa formalnego.

Wyroki umarzające, o ile opierają się na obrazie prawa materialnego, są w rozumieniu art. 514 lit. a k. p. k. równoznaczne z uniewinniającymi. (21. III. 1935 r., 3 K. 50/35).

Art. 598. W przypadku, gdy sąd I-ej instancji, zwalniając oskarżonego od kosztów lub opłat sądowych, uzasadnił, dlaczego uznał, że uiszczenie ich byłoby dla oskarżonego zbyt uciążliwe, sąd

II-ej instancji, nakładając na oskarżonego koszty lub opłaty, winien wskazać, czy czyni to dlatego, iż nie podziela odnośnych uzasadnień sądu I-ej instancji, czy też dlatego, że dzieląc je, nie chce wykorzystać swego uprawnienia. (19. II. 1935 r., 2 K. 1945/34).

Art. 602. Akt zwolnienia podatnika przez właściwą władzę w całości lub w części od opłacenia podatku, jest aktem administracyjnym, który chociażby nawet posiadał działanie wsteczne, nie jest ani faktem ani dowodem, stwierdzającym w rozumieniu art. 602 k. p. k., że oskarżony został skazany niesłusznie. (20. XII. 1934 r., 2 K. 1474/34).

Przepisy wprowadzające k. p. k.

W postępowaniu nakazowym, toczącym się według przepisów rozdz. VIII przep. wpraw. k. p. k., obowiązują przepisy o kosztach sądowych (kosztach postępowania karnego i opłatach sądowych). W przypadku nieorzeczenia o tych kosztach w nakazie karnym należy do czasu istnienia przedmiotu postępowania (art. 3 k. p. k) brak ten uzupełnić przez wydanie dodatkowego nakazu karnego, dotyczącego obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. (Uchwała całej Izby Karnej z 9. XI. 1935, k. Pr. 111/35).

Stefan Błęszyński,

Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. USTAWODAWSTWO OBOWIĄZUJĄCE NA OBSZARZE CAŁEGO PAŃSTWA

Godziny nadliczbowe

Ustawa z 18. XII. 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. Ust. poz. 7 i Tekst jednolity Dz. Ust. 1933 r. poz. 734).

Art. 16. Nie można stosować zasady, iż pracownikowi samoistnemu i kierownikowi robót wynagrodzenie za godziny nadliczbowe nie może się należeć, do pracownika, który chociaż zajmuje kierownicze stanowisko w pewnym dziale przedsiębiorstwa, jednak zlecona mu praca jest tego rodzaju, że zmusza go do pozostawiania w zakładzie w godzinach nadliczbowych (np. majster remontowy w fabryce, który musi być w ciąguem pogotowiu do dokonania wszelkich napraw), co równoznaczne jest, jak gdyby pracę w tych godzinach wykonywał na skutek zarządzenia pracodawcy. (26. III. — 10. IV. 1935 — C I 53/35). (Św.).

Ustawa z 29. X. 1920 o Spółdzielniach w brzmieniu ustawy z 4. XII. 1923 (Dz. Ust. poz. 1119 i tekst jednolity Dz. Ust. 1934, poz. 495).

Art. 20. Podpisanie deklaracji przystąpienia in blanco nie po- ciąga za sobą nieważności aktu przystąpienia, jeżeli deklaracja na- stępnie zgodnie z wolą podpisującego przez kogo innego wypełnioną została. Z chwilą wypełnienia deklaracja uzyskuje wszelkie wymogi prawnej skuteczności i może się stać podstawą przyjęcia do spół- dzielni. (Wyrok z 13. IX. 1935 — C III 967/34). (Li.).

Art. 23, 26, 30, 117. Nabycie członkostwa niezależne jest od wpisania do rejestru członków. Utratę członkostwa uzasadnić może tylko wypowiedzenie złożone na piśmie i tylko wykluczenie, które zostało na piśmie podane do wiadomości. Utraty członkostwa nie pociągnęło za sobą wprowadzenie w życie polskiej ustawy o 'Spół- dzielniach; członkowie dawniejszych spółdzielni pozostali z mocy samego prawa członkami spółdzielni tych samych a jedynie prze- kształconych według nowych przepisów. (Wyrok z 13. IX. 1935 — C III 750, 1097/34). (Li.).

Art. 37. Zapłata długu, przypadającego spółdzielni, dokonana do rąk kasjera w obecności przełożonego zarządu, skutkuje zgaśnię- cie zobowiązania wobec spółdzielni, chociażby na wystawionem przez kasjera pokwitowaniu brak było wymaganego art. 27 ustawy o spółdzielniach podpisu drugiego członka zarządu spółdzielni. (O. z 27. XII. 1934 — C II 1830/34). (Db.).

Art. 50. Uchwały walnego zgromadzenia mogą być nieważne bez potrzeby ich zaskarżenia, jeżeli sprzeczne są z normami bez- względnie obowiązującymi, zwłaszcza gdy dla istotnych błędów for- malnych uchodzić muszą za niebyłe. (Wyrok z 13. IX. 1935 — C III 122/34). (Li.).

Traktat Pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisany w Rydze dn. 18. III. 1921 r. (Dz. Ust. poz. 300).

Art. XII. Zamieszczone w ust. 3 art. XII Traktatu Ryskiego słowo „zarachowanie" użyte zostało w znaczeniu „potrącenia", jak to wynika z sensu tego artykułu oraz z rosyjskiego jego tekstu. (21. III. 1935 — C I 1762/34). (Św.).

Ustawa o Ochronie lokatorów z 11. IV. 1924 (Dz. Ust. poz. 406).

Art. 3. 1. Dopuszczalne jest ograniczenie wypowiedzenia umo- wy, zawartej z zachowaniem przesłanek z art. 3 ust. 1 zd. 1, do „warunków i wysokości czynszu". (Wyrok z 19. IX. 1935 — C III 346/34). (Li.).

2. Jeżeli w umowie najmu o lokal przemysłowy, zawartej na piśmie, postanowiono, że w braku wypowiedzenia przedłuża się ona z roku na rok, przyczem wszystkie postanowienia umowy pozostają w mocy, czynsz najmu, w umowie tej ustalony, obowiązuje lokatora także za dalsze lata korzystania z lokalu. (O. z 13. XI. 1934 — C II 1652/34). (Db.).

Art. 28. Ważne jest zastrzeżenie umowy najmu, że koszty remontu lokalu obciążają najemcę, chociażby lokal podpadał pod przepisy ustawy o ochronie lokatorów. (O. z 28. XII. 1934 — C II 2490/34). (Db.).

Ustawa z 31. VII. 1924 o Ochronie drobnych dzierżawców rolnych (Dz. Ust. poz. 741).

Art. 7a. Właściciel gruntu może każdej chwili żądać zwrotu wydzierżawionego gruntu w razie zwłoki dzierżawcy z zapłatą czynszu bez potrzeby poprzedniego upomnienia się o uiszczenie zaległego czynszu. (O. z 19. XII. 1934 — C II 1996/34). (Db.).

Art. 7d. Drobni dzierżawcy, którzy po dniu 18. VII. 1919 r. przenieśli się dobrowolnie, bez ustawowego obowiązku na inną działkę, nie korzystają co do nowej działki z ustawowej ochrony. (O. z 19. XII. 1934 — C II 1995/34). (Db.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 14. V. 1924 r.
o *Przerachowaniu zobowiązań* (Dz. Ust. 1925 r. poz. 213).

§ 5. Przepisy §§ 5, 6, i 33 rozp. walor, dotyczą wszelkich zabezpieczeń hipotecznych, nietylko hipotek umownych, winny więc mieć zastosowanie i do sum, zasądzonych prawomocnym wyrokiem, a zabezpieczonych na nieruchomości przez zapisanie na niej hipoteki sądowej. (2. X. 1935 — C I 2640/34). (Św.).

§ 11 *art. 3 i 4.* W przypadku, gdy dłużnicy osobiści należności z, tytułu pożyczki, zabezpieczonej na ich nieruchomości, wyzyli się własności tej nieruchomości pod tytułem darmym, wobec czego miara przerachowania pomienionej należności nie może być dostosowana, jak to ma miejsce przy sprzedaży (por. Zb. O. Izby I Sądu Najw. Nr. 108/27 r., 169/28 r. i in.), do stopnia zachowania się w majątku dłużnika otrzymanego za nieruchomość ekwiwalentu, dopuszczalne jest jednak podwyższenie miary przerachowania, przewidzianej w §§ 5 i 6 rozp. walor., o ile jest ono uzasadnione przepisem ust. 3 i 4 § 11 tegoż rozporządzenia. (18. IX. 1935 — CI 1155/35). (Św.).

§ 29 *ust. 1 lit. „a”.* Gdy dłużnik osobisty reszty szacunku nieruchomości część tej nieruchomości zbył, nie może już obecna wartość całej tej nieruchomości stanowić podstawy do oceny, jak wy-

soka waloryzacja podlega zastosowaniu przy przerechowaniu powyższej reszty szacunku, i dla wykonania wymagania § 29 ust. 1 lit. „a” rozp. walor, winna być zestawiona z wartością nieruchomości z czasu powstania wierzytelności obecna wartość tylko tej części nieruchomości, która pozostała w ręku dłużnika, oraz zamiast wartości sprzedanej części — kwota uzyskana ze sprzedaży; w ten sam sposób winna być załatwiona kwestja przerechowania w przypadku, gdy dłużnikiem reszty szacunku jest nie jedna, lecz dwie osoby, solidarnie odpowiedzialne, i przez jedną z nich została sprzedana należąca do niej część nieruchomości. (21. VIII. 1935 — CI 735/35). (Św.).

Rozporządzenie Ministra Skarbu i Sprawiedliwości z 1. VIII. 1924 o Lichwie pieniężnej (Dz. Ust. poz. 684) z późniejszymi zmianami.

§ 2. Przepis ten ogranicza nie stopę procentową, którą stosować należy w stosunkach kredytowych, lecz rozmiary korzyści, które w stosunkach takich przypaść mogą wierzycielowi. Podanie w przepisie tym stopy procentowej przedstawia zatem tylko jeden z różnych sposobów określenia granicy dopuszczalnych korzyści. Stąd wierzyciel, chcąc pobierać odsetki od odsetek utrzymać musi stopę procentową poniżej stopy maksymalnej w tej mierze, że przy obliczeniu ogólnej sumy odsetek ta nie przekroczy kwoty obliczonej według stopy maksymalnej w stosunku rocznym. (Wyrok z 25. V. 1935 — C III 735/34). (Li.).

Rozp. Prez. Rzplitej z 14. XI. 1924 o Prawie wekslowem (Dz. Ust. poz. 926).

Art. 1, 2. Kto umieścił swój podpis na blankiecie wekslowym ze świadomością, że dokument ten będzie lub może być wypełniony zobowiązaniem wekslowem, czyli podpisał blankiet w takich okolicznościach i w takiej formie, że według panujących w obrocie zapatrywań należało wnosić, iż miał zamiar zaciągnięcia zobowiązania wekslowego, i tak podpisany blankiet oddał osobie trzeciej, ten podpisem swym w związku z oddaniem blankietu stworzył już z chwilą oddania zobowiązanie swe do ponoszenia wekslowej odpowiedzialności po wypełnieniu blankietu treścią wekslu, czyniącemu zadość wymaganiom art. 1 pr. weksl. Za zobowiązanie z wypełnionego blankietu odpowiada zatem przejemca majątku osoby podpisanej na blankiecie, chociażby przejęcie nastąpiło dopiero po wypełnieniu blankietu. (Wyrok z 2. V. 1935 — C III 138/34). (Li.).

Art. 4. Zgoda na zamieszczenie domicylu w wekslu nie musi być wyraźna, może być objawiona także w sposób domniemany,

nie budzący żadnych wątpliwości. (O. z 12. XII. 1934 — C II 1930/34). (Db.)

Art. 8 i 11 ust. 2. Nie odpowiada wekslowo ten, kto nie podpisał sam wekslu, lecz zlecił drugiemu podpisanie go, a podpisujący umieścił podpis zlecającego bez zaznaczenia stosunku pełnomocnictwa i bez położenia własnego podpisu. (O. z 6. XII. 1934 — C II 1938/34). (Db.)

Art. 40. Dniem wymagalności zapłaty z wekslu jest dzień, w którym można domagać się zapłaty, a który schodzi się zwykle z dniem płatności, chybaby ten dzień przypadł na niedzielę lub święto powszechne. (18. IV. — 9. V. 1935 — CI 2810/34). (Św.)

Art. 77. Indos wekslu, dokonany przez nieumiejącego pisać remitenta znakiem ręki i podpisany za tegoż przez drugą osobę, nie ma skutków zobowiązania wekslowego, gdy Sąd zaświadczył autentyczność podpisu osoby, podpisanej za nieumiejącego pisać remitenta, lecz nie jego znaku ręki. Niemniej jednak indos taki uzasadniać może formalną legitymację posiadacza wekslu z art. 15 pr. weksl., stosownie do którego to przepisu posiadacza wekslu legitymuje dzierżenie wekslu i szereg nieprzerwanych indosów, gdyż szereg taki istnieje nawet wtedy, gdy podpisy indosantów są sfałszowane lub, jak w przypadku, nie sprowadzają zobowiązania wekslowego. (9. V. 1935 — C I 2439/34). (Św.)

Rozp. 'Prez. R. P. z 14. XI. 1924 r. o Prawie czekowym
(Dz. Ust. poz. 927).

Art. 24. W stosunku między wystawcą a posiadaczem czeku pokrycie czekowe, czyli fundusz, znajdujący się u trasata na t. zw. rachunku czekowym wystawcy, względnie odpowiednia część pokrycia bynajmniej nie staje się własnością każdorazowego posiadacza czeku; w razie więc, gdy po wydaniu czeku ogłoszona została upadłość wystawcy, pretensja posiadacza nie stanowi długu masy, lecz upadłego, i wierzyciel powinien uczestniczyć w ogólnym podziale masy czynnej ruchomości upadłego. (9. V. 1935 — C I 2472/34). (Św.)..

Ustawa z 15. VII. 1925 o Państwowym podatku przemysłowym
(Dz. Ust. poz. 550).

Art. 92. O tożsamości przedsiębiorstwa w rozumieniu tego przepisu rozstrzygają wyłącznie znamiona gospodarcze. Nie gra więc żadnej roli, że przedsiębiorstwo prowadzone jest przy pomocy środków pieniężnych i na rachunek innej osoby, jeżeli zatrzymało ono swój poprzedni charakter i znajduje się nadal w tem samym miejscu. (Wyrok z 18. XI. 1935 — C III 352/34). (Li.)..

Ustawa z 28. XII. 1925 r. o Reformie rolnej (Dz. Ust. 1926, poz. 1).

Art. 45 ustawy i § 79 ust. 2 rozp. wykonawczego z 7. XII. 1926-Dz. Ust. 1927, poz. 66. Pracownikowi folwarcznemu, tracącemu pracę wskutek parcelacji folwarku, nie służy roszczenie o odprawę, jeżeli bezzasadnie odmówił przyjęcia pracy na innym folwarku tego samego właściciela, ofiarowanej mu pod dotychczasowymi warunkami. (O. z 2. VIII. 1935 — C II 636/35). (Db.).

Rozp. Prez. R. P. z 24. XI. 1927 r. o Ubezpieczeniu pracowników umysłowych. (Dz. Ust. poz. 911)

Art. 112. 1. Za niezgłoszenie pracownika do ubezpieczenia ponosi wyłączną odpowiedzialność pracodawca, nie zachodzi natomiast współwina pracownika mimo, że nie skorzystał z przysługującego mu prawa do dokonania zgłoszenia. (O. z 20. XII. 1934 — C II 2097/34).

2. Pracodawcy, obowiązany do wynagrodzenia szkody, zrządzonej pracownikowi umysłowemu przez zaniechanie zgłoszenia go do ubezpieczenia, nie służy prawo potrącenia z sumy odszkodowania tych składek, które pracownik zaoszczędził sobie wskutek niezgłoszenia go do ubezpieczenia. (O. z 28. XII. 1934 — C II 2072/34). (Db.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 6. II. 1928 r. o Prawie o ustroju sądów powszechnych (Dz. Ust. poz. 93).

Art. 1. Zajęcie rzeczy w postępowaniu karnem nie uchyla cywilno-prawnego roszczenia właściciela z § 985 kc. Dopóki jednak trwa zajęcie, żądaniu wydania rzeczy stoi na przeszkodzie przepis § 986 kc. Jeżeli w myśl przepisów ustawy instancje karne mają prawo spieniężenia rzeczy z tem skutkiem, że w jej miejsce wstępuje osiągnięta cena, to roszczenie o wydanie ceny zatrzymuje charakter cywilno-prawny. Przedmiotem wydania są albo konkretne pieniądze osiągnięte ze sprzedaży względnie depozyt, na którym zostały na własność byłego właściciela rzeczy złożone, albo też zapłata sumy pieniężnej odpowiadająca cenie. W pierwszym wypadku przerachowanie ceny wyrażonej w markach nie wchodzi w rachubę, w drugim mają zastosowanie §§ 28, 29 rozp. z 14. V. 1924, a nie przepisy rozp. z 27. XII. 1924 (Dz. Ust. poz. 1030). (Wyrok z 10. V. 1935 — C III 152/34). (Li.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 14. III. 1928 o Prawie lotniczem (Dz. Ust. poz. 294).

§ 60. Jeżeli nie ustalono przyczyny wypadku, wykluczony jest dowód, że szkoda powstała bądź z powodu siły wyższej, bądź z winy

samego poszkodowanego, bądź wreszcie, że właściciel statku powietrznego przedsięwziął wszelkie możliwe środki dla uniknięcia wypadku. (Wyrok z 27. IX. 1935 — C III 1019/34). (Li.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 16. III. 1928 r. o Umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. Ust. poz. 323).

Art. 29. Zakaz wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę podczas odbywania ćwiczeń wojskowych przez pracownika odnosi się już do chwili, gdy pracownik otrzyma powołanie na ćwiczenia wojskowe, skoro zawiadomił o tem swego pracodawcę niezwłocznie, co w myśl części drugiej art. 29 rozporządzenia z dnia 16. III. 1928 r. obowiązany jest uczynić celem zachowania praw z tego artykułu. (19. II. 1935 — C I 2115/34). (Św.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 22. III. 1928 r. o Prawie o spółkach akcyjnych (Dz. Ust. poz. 383).

Art. 82. Aby uznanie długu przerwało bieg przedawnienia roszczenia przeciwko spółce akcyjnej, musi być ono oświadczone w sposób wymagany dla powstania zobowiązań spółki akcyjnej. (O. z 10. IV. 1935 — C II 2932/34). (Db.)

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 29. XI. 1930 r. o Kodeksie postępowania cywilnego (Dz. Ust. poz. 651 i 1932 poz. 802 i 934 (tekst jednolity))

Art. 10 p. 3 b. Do właściwości Sądów grodzkich bez względu na wartość przedmiotu sporu należą pomiędzy innymi sprawy o roszczenia pieniężne, z najmu wynikające, a więc nie tylko o roszczenia, oparte na umowie najmu, lecz również o należności, jakie wogóle przypadać mogą z tytułu korzystania z lokalu. (28. VIII 1935 — C I 95/35). (Św.).

Art. 13 § 2 p. 2. 1. Powództwo o straty, wynikłe z powodu niedokonania przez pozwanego, jako sekretarza hipotecznego, wpisów hipotecznych pomimo otrzymania dokumentów, które zagubił, i odpowiedniej kwoty pieniężnej na dokonanie tych wpisów, podlega rozpoznaniu w pierwszej instancji przez Sad Okręgowy. (22. VIII-1935 — C I 51/35). (Św.).

2. W kpc. unormowana została jedynie kwestja właściwości dla spraw o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa, nie zaś kwestja odpowiedzialności Skarbu Państwa za działalność urzędową organów państwowych. (O. z 18. IV. 1935 — C II 3096/34). (Db.).

Art. 34 i rozdział I statutu PKO z 27. III. 1934, (Dz. Ust. poz. 545). Pracownik Oddziału Pocztovej Kasy Oszczę-

dnosci nie może dochodzić roszczeń swych ze stosunku służbowego przed sądem miejsca Oddziału, w którym ostatnio był zajęty, lecz musi wnieść pozew przed Sąd w Warszawie. (0. z 9. IV. 1935 — C II 2788/34). (Db.).

Art. 43. Przez sąd miejsca ostatniego wspólnego zamieszkania małżonków należy rozumieć miejsce faktycznego wspólnego ich zamieszkania a nie miejsce prawnego zamieszkania mężatki t. j. zamieszkania męża. (0. z 24. IV. 1935 — C II 91/35). (Db.).

Art. 91 § 1, 97. Pełnomocnictwo udzielone do zastępowania przed Sądem Grodzkim zawiera ograniczenie dozwolone w art. 91 § 1, zaczem pełnomocnictwo takie nie uprawnia do zastępstwa przed instancjami wyższemi. W wypadku nieprzedłożenia w wyższej instancji dalszego pełnomocnictwa przewodniczący stosuje przepis art. 141 kpc. Natomiast nie ma sąd obowiązku wydania z urzędu zarządzeń z art. 97 kpc. (Wyrok z 4. X. 1935 — C III 13/35). (Li.).

Art. 98, 215 § 2. W razie cofnięcia pozwu obowiązek zwrotu kosztów stronie pozwanej jest bezwzględny. Sąd nie może odmówić go również na podstawie 'art. 98, albowiem przepis ten ogranicza jedynie możliwość przyznawania zwrotu kosztów do kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, nie daje natomiast sądowi uprawnienia odmówienia wogóle przyznania kosztów w sprawach, w których w myśl przepisów kodeksu stronie należy się od przeciwnika zwrot kosztów. Określenie w pozwie strony pozwanej jako zarządcy masy upadłościowej, mimo że zarządcą nie jest, uzasadnia brak legitymacji biernej, nie pozbawia jej natomiast charakteru strony procesowej. Wystąpienie takiej osoby w procesie uważać należy za celową obronę jej interesów. (Wyrok z 12. VII. 1935 — C III 899/34). (Li.).

Art. 103. Przepis pomienionego artykułu nie może mieć zastosowania, gdy oświadczenie pozwanego w przedmiocie uznania roszczeń powodowych jest tego rodzaju, iż powód pomimo tego oświadczenia bez procesu nie może otrzymać zaspokojenia swoich roszczeń i zmuszony jest uzyskać wyrok sądowy. (16. VIII. 1935 — C I 2776/34). (Św.).

Art. 112. 1. Pojęcie zupełnego ubóstwa jest względne. Oceny stanu majątkowego przy rozważaniu pytania, czy uznać go za zupełne ubóstwo, należy dokonywać w stosunku do kosztów procesu, które strona ma ponosić. (Wyrok z 27. IX. 1935 — C III 104/34). (Li.).

2. Wyzbycie się majątku nie pozbawia strony prawa żądania, by udzielono jej prawo ubogich dla zupełnego ubóstwa, jeżeli wyzbycie nie nastąpiło w celu uchylenia się od obowiązku uiszczenia opłat sądowych. (Wyrok z 7. X. 1935 — C III 417/34). (Li.).

3. Moralny obowiązek dzieci do dawania ojcu środków na prowadzenie procesu nie może być podstawą do odmówienia prawa ubogich. (Wyrok z 7. X. 1935 — C III 417/34). (Li.).

4. Niema przyczyny do przyznania prawa ubogich, gdy niemożność uiszczenia opłat sądowych spowodowana jest tylko przesadną wysokością dochodzonego roszczenia odszkodowawczego. (0. z 12. III. 1935 — C II 2708/34). (Db.).

Art. 114 § 2. Petent, składając podanie o przyznanie mu prawa ubogich do prowadzenia sprawy, którą ma dopiero wytoczyć, nie ma obowiązku wyszczególniać w niem wszystkich szczegółów sprawy i wystarcza, gdy poda główne zasady swego przyszłego powództwa, których poznanie jest Sądowi potrzebne dla ocenienia, czy nie zachodzi oczywista bezzasadność roszczenia. (14. VIII. 1935 — C I 1007/35). (Św.).

Art. 119. Nie można cofnąć prawa ubogich, jeżeli okoliczności faktyczne, na podstawie których stronie przyznano prawo ubogich, nie doznały zmiany. (0. z 12. IX. 1935 — C II 810/35). (Db.).

Art. 124. 1. Dopóki sprawa udzielenia prawa ubogich nie została prawomocnie rozstrzygnięta, strona, ubiegającego się o prawo ubogich, nie może być zobowiązana do opłaty kaucji kasacyjnej. (0. z 18. IV. 1935 — C II 3092/34). (Db.).

2. Prawo ubogich, uzyskane przez stronę na podstawie podania wniesionego po zwróceniu jej apelacji, nie opłaconej w terminie mimo wezwania, nie przywraca zwróconej już apelacji do mocy prawnej. (0. z 8. VIII. 1935 — C II 689/35). (Db.).

Art. 141. Dla zarządzeń przewodniczącego nie jest przewidziana żadna forma. Nie mają do nich zastosowania ani art. 374 do 379 kpc. ani przepisy o wyrokach. Wystarczy zatem każdy sposób podania treści zarządzeń stronom do wiadomości i od tej chwili rozpoczyna się bieg terminu do wniesienia zażalenia. O ile chodzi o zarządzenie zwrotu pism procesowych, przedstawia dostateczne zawiadomienie strony już sam zwrot pisma. (Wyrok z 4. X. 1935 — C III 13/35). (Li.).

Art. 174. Przepisy k. p. c. w art. 174—178 nie nakazują odręcznego spisywania protokołu posiedzenia sądowego, może on być przeto napisany na maszynie. (10. IV. 1935 — CI 2650/34). (Św.).

Art. 185. Adwokat ma obowiązek dopilnowania codzień, aby terminy, których bieg rozpoczął się, zostały zanotowane, i sprawdzenia codzień, czy nie kończy się termin dokonania jakiegokolwiek czynności procesowej. Pozostawienie personelowi kancelaryjnemu określenia, kiedy termin poczyna biec i kiedy się kończy oraz noto-

wania tych dat w kalendarzu, to jest pelecenie temu personelowi czynności, wymagających dokładnej znajomości ustaw procesowych i orzecznictwa, nie powinno w zasadzie być dopuszczalne, choćby adwokat uważał personel za wyszkolony i doświadczony, zwłaszcza gdy obecnie procesy toczą się według dwóch różnych ustaw postępowania, opartych na zupełnie odmiennych zasadach i ustanawiających różne czynności procesowe i terminy. Jeżeli mimo to adwokat powierza te czynności personelowi pomocniczemu, sekretarzowi i nawet rejestratorowi, to jest zobowiązany do najstarannejszej kontroli i za brak jej odpowiada jak za własne niedbalstwo. (Wyrok z 27. IX. 1935 — C III 258/34). (Li.).

Art. 211. Zmianę powództwa stanowi przytoczenie nowych okoliczności faktycznych na uzasadnienie żądania pozwu, nie zaś powoływanie się na nowe przepisy prawa. (O. z 24. IV. 1935 — C II 3052/34). (Db.).

Art. 211 i 212. Artykuły te dopuszczają możliwość zmiany powództwa w stosunku do pozwanych, ale bynajmniej nie przewidują rozszerzenia pozwu przez powoda w toku postępowania na inne osoby, do sprawy pierwotnie nie zapozwane. (3. IV. 1935— C I 2287/34). (Św.).

Art. 265. Przepis ten nie uchylił ani § 133, ani § 157 kc, według których oświadczenia woli należy tłumaczyć nie według literałów nego znaczenia użytych słów, lecz według rzeczywistej woli stron i zasad uczciwości, dobrej wiary i zaufania. Sąd w każdym wypadku »obowiązany jest tłumaczyć oświadczenia stron według powyższych zasad, nie wykraczając poza osnowę dokumentu. (Wyrok z 19. VIII. 1935 — C III 609/34). (Li.).

Art. 323. Z przepisu art. 323 § 1 k. p. c wynika, że na przesłuchanie stron w celach dowodowych prawo zezwala, jeżeli inne dostępne środki dowodowe zostały wyczerpane i nie dały wyników, albo gdy niema wogóle innych dowodów dla stwierdzenia istotnego faktu spornego, o ile przytem w obu przypadkach ustawa nie wyłącza dowodu ze świadków. Skoro zachodzą wyżej wymienione warunki dopuszczalności dowodu z przesłuchania stron, Sąd nie jest uprawniony do odrzucenia tego dowodu, jeżeli strona nań się powołuje. Przy rozstrzygnięciu wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron należy się jednak również kierować przepisami art. 231 § 2 i 404 k. p. c. (9. V. 1935 — C I 145/35). (Św.).

Art. 348. W przypadku oddalenia pozwu jako przedwczesnego Sąd nie ma obowiązku zaznaczyć w sentencji wyroku, że powód oddalony zostaje tylko na razie z żądaniem pozwu. (O. z 19. II. 1935 --- C II 2543/34). Jednak zamieszczenie w wyroku dodatku, że odda-

lenie powoda z żądaniem pozwu nastąpiło tylko na razie, nie stanowi podstawy kasacyjnej. (O. z 4. VI. 1935 — C II 606/35). (Db.).

Art. 350. 1. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku może być złożony dopiero po ogłoszeniu sentencji wyroku. (O. z 4. VI. 1935 — C II 406/35). Wniosek ten może być przez pełnomocnika procesowego strony zgłoszony na posiedzeniu sądownym bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku przez Sąd grodzki. (O. z 2. VIII. 1935 — C II 662/35). Zażądanie w terminie przepisany art. 350 kpc, doręczenia wypisu wyroku nie zastępuje wymaganego w art. 354 i 393 § 2 kpc. wniosku o sporządzenie wyroku z uzasadnieniem. Apelacja, wniesiona na podstawie wniosku o doręczenie wypisu wyroku, jest niedopuszczalna. (O. z 21. V. 1935 — C II 2986/34). (Db.).

2. Śmierć sędziego, który orzekł jednoosobowo, przed sporządzeniem przez niego uzasadnienia wyroku, wyłącza możliwość sporządzenia uzasadnienia, gdyż czynność tę, jako stanowiącą jeden z elementów wyrokowania, władny jest wykonać tylko sędzia, który uczestniczył w wydaniu orzeczenia (art. 346 i 352 k. p. c.); jednak w przypadku tym strona, gdy nie spełniono w stosunku do niej obowiązku, wypływającego z art. 350 i 417 k. p. c, ma prawo skutecznie domagać się uchylecia wyroku, któremu brak jednej z istotnych części składowych, jaką jest uzasadnienie. (9. VIII. 1935 — C I 1038/34). (Św.).

Art. 350, 354. Przepisom tym nie czyni zadość doręczenie stronie wypisu protokołu, w którym zawarte jest tak samo postanowienie odrzucające skargę apelacyjną jak i uzasadnienie tego postanowienia. Z art. 378, 379, 350 kpc. wynika bowiem, że wyrok z uzasadnieniem ma być aktem samoistnym. (Postanowienie z 28. X. 1935 — C III 214/35). (Li.).

Art. 354. Doręczenie zawiadomienia o sporządzeniu wyroku z uzasadnieniem stronie samej, zamiast jej pełnomocnikowi procesowemu, pozbawione jest znaczenia prawnego. (O. z 8. V. 1935 — C II 127/35). (Db.).

Art. 376. Jeżeli postanowienie, odrzucające pozew w myśl art. 219 kpc, zapadło na podstawie rozprawy, to nieodzownym warunkiem do wniesienia zażalenia na to postanowienie jest żądanie sporządzenia postanowienia z uzasadnieniem w terminie art. 350 kpc, a to nawet wtedy, gdy rozprawa zgodnie z wnioskiem strony odbywała się w jej nieobecności i choćby odnośne postanowienie omyłkowo doręczono stronie z urzędu. (O. z 28. V. 1935 — G II 294/35). (Db.).

Art. 381. Po prawomocnem oddaleniu wniosków o udzielenie prawa ubogich oparty być może tylko na nowej odmiennej podsta-

wie faktycznej, w przeciwnym razie ulega odrzuceniu na zasadzie art. 236 kpc. (Postanowienie z 20. IX. 1935 — C III 292/35; Wyrok z 20. IX. 1935 — C III 327/35). (Li.).

Art. 397. Brak uzasadnienia postanowienia, przeciwko któremu stronie służy środek odwoławczy, nie stanowi przyczyny nieważności tego postanowienia. (O. z 21. V. 1935 — C II 232/35). (Db.).

Art. 393 § 2. Nie zachodzi nieważność zaskarżenia wyroku pierwszej instancji z tego powodu, że apelację wniesiono przed sporządzeniem uzasadnienia zaskarżonego wyroku. (31. V. 1935 — C I 2958/34). (Św.).

Art. 408. Z brzmienia art. 408 § 2 i 409 k. p. c. nie wynika, aby Sąd Apelacyjny z urzędu miał zawsze badać, czy działający w imieniu osoby nieletniej opiekun był należycie do tego upoważniony, oraz by wogóle w każdym przypadku był obowiązany do stwierdzenia z urzędu, czy nie zachodzą jakiegokolwiek okoliczności, mogące spowodować nieważność. Z pominiętych przepisów w związku z art. 236 k. p. c. wynika tylko, że Sąd winien z urzędu uwzględnić braki, w tych przepisach przewidziane, jeżeli istnienie ich wyjdzie na jaw w toku postępowania, natomiast w braku wątpliwości co do przesłanek formalnych i w razie niezgłoszenia odpowiedniego zarzutu Sąd nie ma podstawy do dochodzenia, czy wszystkie formalne przesłanki procesowe są zachowane. (18. VII. 1935 — C I 331/35). (Św.).

Art. 411. Sąd drugiej instancji nie ogranicza się tylko do kontroli ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, lecz bada w granicach apelacji stan faktyczny sprawy na nowo. (O. z 24. IV. 1935 — C II 39/35). (Db.).

Art. 413. Nie jest dopuszczalne zażalenie do Sądu Najwyższego ani na postanowienie Sądu apelacyjnego odrzucające wstrzymanie natychmiastowej wykonalności wyroku Sądu apelacyjnego (O. z 25. IV. 1935 — G II 274/35) ani na postanowienia tegoż Sądu, dozwalające wstrzymanie tej wykonalności. (O. z 26. XI. 1935 — C II 2074/35). (Db.).

Art. 419. W sprawach unormowanych w pierwszej części kpc., na postanowienia sądów okręgowych jako sądów drugiej instancji stronie nie służy w żadnym przypadku zażalenie do Sądu apelacyjnego. (O. z 29. VIII. 1934 — C II 1003/34). (Db.).

Art. 424 § 2. 1. Środek odwoławczy powoda na postanowienie sądu drugiej instancji, odrzucające jego pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, należy traktować jako skargę kasacyjną, chociażby powód nazwał go zażaleniem. (O. z 13. II. 1935 — C II 2501/34). (Db.).

2. Na postanowienie Sądu apelacyjnego, odrzucające apelację, stronie nie służy do Sądu Najwyższego zażalenie, lecz skarga kasacyjna. (O. z 2. V. 1935 — C II 2808/34 i z 5. VII. 1935 — € II 617/35). (Db.).

3. Postanowienie Sądu apelacyjnego, nie uwzględniające zażalenia na odmowę przywrócenia terminu do wniesienia środka odwoławczego, jest postanowieniem, kończącym postępowanie, na które stronie służy skarga kasacyjna. (O. z 14. V. 1935 — C II 193/35). (Db.).

4. Postanowienie sądu drugiej instancji, uchylające odrzucenie pozwu, orzeczone przez pierwszą instancję z powodu niezdolności procesowej powódki, oraz zarządzające uzupełnienie postępowania w myśl art. 66 i 213 kpc, nie jest postanowieniem, kończącym postępowanie i wobec tego nie ulega zaskarżeniu w drodze skargi kasacyjnej. (O. z 8. V. 1935 — C II 135/35). (Db.).

5. Tak samo nie kończy postępowania postanowienie Sądu drugiej instancji, oddalające zgłoszony przez pozwanego zarzut niewłaściwości sądu i zarządzające przeprowadzenie dalszego postępowania w pierwszej instancji. (O. z 11. X. 1935 — C II 1297/35 oraz z 22. XI. 1935 — C II 1898/35). (Db.).

6. Postanowienie sądu apelacyjnego zarządzające zwrot akt sądowi I instancji do dalszego postąpienia według przepisów kpc. dlatego, że skargę apelacyjną uznał sąd apelacyjny za niedopuszczalną, jako kończące postępowanie ulega zaskarżeniu w drodze skargi kasacyjnej. O ile bowiem sąd I instancji powstrzymałby się od literalnego wykonania postanowienia i nie przedstawił by akt ponownie sądowi apelacyjnemu, nie pozostałoby mu nic innego, jak zwrócić skargę apelacyjną stronie. Byłoby zaś niedopuszczalnym formalizmem żądać od strony, by wyczekała zwrócenie jej skargi, wniosła zażalenie do sądu, którego polecenie zostało wykonane i dopiero po zatwierdzeniu tego wykonania przez sąd apelacyjny założyła skargę kasacyjną, skoro postanowieniem swem sąd apelacyjny uznał, że powodowi nie służy apelacja i zarządził zwrot skargi kasacyjnej. (Postanowienie z 20. IX. 1935 — C III 1041/35). (Li.).

Art. 424 § 2, 513 § 2. Postępowanie sądowe, dotyczące nadania i przepisania klauzuli egzekucyjnej, należy do postępowania egzekucyjnego. Dlatego przeciwko postanowieniom w tym przedmiocie nie służy skarga kasacyjna. (Postanowienie z 20 IX. 1935 — C III 68/34). (Li.).

Art. 425 § 1. 1. Złączenie kilku spraw do wspólnego wyroku nie ma wpływu na dopuszczalność skargi kasacyjnej, gdyż sprawy

złączone nie tworzą jednej sprawy o łącznej wartości przedmiotów sporu. (O. z 16. V. 1935 — C II 183/35 oraz z 21. V. 1935 — C II 547/35). (Db.).

2. W sprawach o podwyższenie lub obniżenie alimentów, ustalonych poprzednio prawomocnym wyrokiem lub ugodą stron, wartość przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu kasacyjnym stanowi różnica między kwotą rocznych świadczeń, przyznaną w sądzie drugiej instancji, a kwotą rocznych świadczeń dochodzonych w skardze kasacyjnej. (O. z 24. VIII. 1935 — C II 1416/35). (Db.).

3. W sprawach o rozwiązanie umowy najmu mieszkania skarga kasacyjna nie jest dopuszczalna, chociażby strona podała w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę powyżej pięciuset złotych, jeżeli komorne za jeden rok sumy tej nie przekracza (O. z 26. II. 1935 — C II 2505/34) lub jeżeli sąd grodzki na zasadzie art. 22 kpc. ustalił wartość przedmiotu sporu nie powyżej pięciuset złotych. (O. z 26. XI. 1935 — C II 1849/35). (Db.).

4. W sprawach z umowy o pracę toczących się w braku miejscowo właściwego sądu pracy przed sądem grodzkim, obowiązują *co do dopuszczalności* środków odwoławczych przepisy kpc, a nie przepisy rozporządzenia o sądach pracy. (O. z 21. III. 1935 — C II 2798/34 oraz z 18. IX. 1935 — C II 869/35). (Db.).

5. Strona nie może w skardze kasacyjnej podać wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę wyższą, niż na kwotę przedmiotu sporu, przyjętą w postępowaniu w pierwszej instancji. (O. z 15. II. 1935 — C II 2515/34). (Db.).

6. Na postanowienia sądu drugiej instancji, chociaż kończące postępowanie, stronom nie służy skarga kasacyjna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia, który w postępowaniu kasacyjnym mógłby być dochodzony, nie przenosi pięciuset złotych. (O. z 12. IX. 1935 — C II 844/35). (Db.).

7. Stronie nie służy skarga kasacyjna *co do* orzeczenia o kosztach sporu, jeżeli skarga taka jest *co do* istoty sprawy niedopuszczalna. (O. z 9. I. 1935 — C II 1823/24). (Db.).

8. Skarga kasacyjna na oddalenie przez sąd drugiej instancji żądania o przyznanie kosztów sporu w kwocie nie przenoszącej 500 złotych, nie jest dopuszczalna. (O. z 27. VII. 1935 — C II 747/35). (Db.).

Art. 426. Zarzut kasacyjny, który pod względem prawa materialnego zawiera niewłaściwą ocenę konkretnych faktów przytoczonych dla jego uzasadnienia, nie pozbawia Sądu Najwyższego możliwości rozważenia, czy do faktów tych prawo materialne zostało wogóle trafnie zastosowane, jeżeli z uzasadnienia wynika, że stronie

chodzi nie tyle o wskazany przepis ustawy, jak raczej o materialny skutek, czyli o wykazanie braku podstaw do skutku przyjętego w zaskarżonym wyroku. (Wyrok z 13. IX. 1935 — G III 88/35). (*Li.*)

Art. 426 p. 2. 1. Nie stanowi podstawy kasacyjnej zarzut braku orzeczenia o kosztach sporu. (O. z 24. IV. 1935 — C II 3105/34). (*Db.*)

2. Ustalenie sądu drugiej instancji, oparte na wynikach przeprowadzonych dowodów, czy i w jakim czasie pozwany miał z matką powódki stosunek cielesny, jest ustaleniem faktycznym, nie podlegającym ponownej ocenie w postępowaniu kasacyjnym. (O. z 14. II. 1935 — C II 2512/34). (*Db.*)

Art. 428 §2. 1. Skarga kasacyjna, wniesiona bez wpłacenia kaucji kasacyjnej ulega odrzuceniu. Dodatkowe uiszczenie kaucji kasacyjnej po terminie ustawowym, przewidzianym dla wniesienia kasacji, choćby dokonane na wezwanie sądu, niedopuszczalności skargi kasacyjnej nie usuwa. (O. z 31. I. 1935 — C II 2392/34, z 12. III. 1935 — C II 2763/34, z 25. VII. 1935 — C II 672/35, z 18. X. 1935 — C II 1359/35, z 31. X. 1935 — C II 1403/35). (*Db.*)

2. Strona, która wnosząc skargę kasacyjną, nie składa jednocześnie kaucji kasacyjnej, lecz zgłasza wniosek o przyznanie jej prawa ubogich, nie jest uprawniona, — bez uzyskania restytucji terminu — do dodatkowego złożenia kaucji kasacyjnej, jeżeli jej prawa ubogich odmówiono. (O. z 19. II. 1935 — C II 2535/34). (*Db.*)

Art. 433. Postępowanie kasacyjne nie może być zawieszona na wniosek jednej tylko ze stron. (O. z 21. IV. 1935 — C II 2612/34). (*Db.*)

Art. 441. Stronie nie służy zażalenie na postanowienie Sądu apelacyjnego, odrzucające wniesione przez nią zażalenie. (O. z 19. II. 1935 — C II 2556/34). (*Db.*)

Art. 442. Skarga o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty, jest dopuszczalna. (O. z 5. III. 1935 — C II 2790/34). (*Db.*)

Art. 452. Na postanowienie sądu okręgowego jako sądu drugiej instancji, odrzucające skargę o wznowienie, nie służy zażalenie do Sądu apelacyjnego lecz jedynie skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego. (O. z 26. II. 1935 — C II 2369/34). (*Db.*)

Art. 458 i 459. Przeniesienie wekslu po proteście może nastąpić w formie, dopuszczonej wogóle dla indosu wekslowego, bez potrzeby ponadto dokonywania jakiegokolwiek innego aktu, i ten, na kogo weksel przeniesiony został przez taki indos, jest „bezpośrednio z wekslu uprawniony”, nie ma więc potrzeby udowodnienia swych praw dokumentami, o których jest mowa w art. 458 k. p. c.,

dla uzyskania nakazu zapłaty z wekslu i może żądać wydania nakazu przeciwko zobowiązanym z wekslu względem niego pod warunkami, przewidzianymi w § 1 art. 459 k. p. c. (4. VII. 1935 — C I 2934/34). (Św.)

Art. 491. W przypadkach, wymienionych w art. 491 § 1 kpc, zapis na sąd polubowny traci moc z samego prawa, bez potrzeby uzyskania orzeczenia sądu państwowego o uchyleniu zapisu. (O. z 21. V. 1935 — C II 335/35). (Db.)

Art. 513. W sądowym postępowaniu egzekucyjnym, toczącym się według części II kpc. na postanowienia sądu okręgowego stronom nie służy żaden środek odwoławczy do Sądu Najwyższego. (O. z 18. VII. 1935 — C II 1190/35 oraz z 24. VIII. 1935 — C II 580/35 i 620/35). Dotyczy to także odrzucenia skargi kasacyjnej przez Sąd okręgowy. (O. z 4. VII. 1935 — C II 591/35). (Db.)

Art. 538. Na postanowienie Sądu apelacyjnego co do nadania klauzuli wykonalności stronie nie służy żaden środek odwoławczy do Sądu Najwyższego. (O. z 25. V. 1935 — C II 274/35 i z 2. VIII. 1935 — C II 690/35). (Db.)

Art. 568 § 1. Sąd drugiej instancji, opierając swe orzeczenie na innych zarzutach, niż na tych, które podano w pozwie opozycyjnym, narusza przepisy art. 568 § 1 kpc. (O. z 4. VII. 1935 — C II 606/35). (Db.)

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 29. XI. 1930 r. o Przepisach wprowadzających kodeks postępowania cywilnego (Dz. Ust. 1930, poz. 652 i 1932, poz. 802).

Art. X. W sprawie o unieważnienie drugiego przez męża zawartego małżeństwa należy ustanowić obrońcę wężła małżeńskiego także dla obrony ważności pierwszego wężła małżeńskiego. (O. z 26. II. 1935 — C II 2511/34). (Db.)

Art. XVII § 1. W sprawach, toczących się według ustawy post. cyw. z 1864 r., nietylko czynności komornika, lecz także postępowanie sądowe, związane z egzekucją, a w szczególności postępowanie ze skarg na czynności komornika, podlega przepisom rzeczonyj ustawy, chociażby było wszczęte po 1 stycznia 1933 r. (18. IV. 1935 — C I 2348/34). (Św.)

Art. XXXVI. Sprawa udzielenia prawa ubogich, która powstała w sporze, wszczętym przed wejściem w życie kpc. i toczącym się według przepisów dawnej procedury, winna być rozpoznana według przepisów dawniejszych, chociażby wniosek o udzielenie prawa ubogich zgłoszony został dopiero po wejściu w życie kpc. (O. z 1. III. 1935 — C II 2824/35). (Db.)

Art. XXXVII. Postępowanie w sprawie wszczętej w trybie awizacyjnym z §§ 560 i nast. austr. proc. cyw., podjęte po spoczywaniu po dniu 1. I. 1933, toczy się nadal według przepisów procedury cywilnej z r. 1895 a nie według przepisów kpc. z r. 1930. (O. z 22. III. 1935 — C II 2813/34). (Db.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 27. X. 1932 r. o Przepisach wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. Ust. poz. 804).

Wierzyciel, który po dniu 1. I. 1933 zgłasza u komornika wniosek o wszczęcie egzekucji z nieruchomości, co do której na wniosek innego wierzyciela, zgłoszony przed tym terminem, jest jeszcze egzekucja w toku, uważany być ma za wierzyciela przystępującego do toczącej się według dawnych przepisów egzekucji. (O. z 5. VII. 1935 — C II. 592/35). (Db.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 27. X. 1932 r. o Przepisach o kosztach sądowych (Dz. Ust. poz. 805).

Art. 3 p. 1. Skuteczność przyznanego prawa ubogich należy odnieść do dnia zgłoszenia wniosku o przyznanie tego prawa. (Uchwała Całej Izby z 9. XI. 1935 powzięta w myśl § 12 reg. S. N.). (Li.).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej z 12. VI. 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. Ust. poz. 509).

Art. 1. Zwrotu pożyczki, choćby udzielonej w walucie obcej, można dochodzić w walucie krajowej, jeżeli zwrot jej w walucie obcej nie był zastrzeżony. (O. z 20. III. 1935 — C II 2820/34). (Db.).

Art. 5 i 38. Dłużnik, obowiązany w myśl umowy do spłaty sumy dłużnej w złotych monetach dolarowych lub według wartości złota zawartej w jednostce złotego dolara St. Zj., nie zwalnia się w całości ze swego długu przez zapłatę dokonaną przed wejściem w życie rozp. z 12. VI. 1934 banknotami dolarowymi w nominalnej kwocie długu. (O. z 14. V. 1935 — C II 2913/34). (Db.).

Art. 8. Wyegzekwowanie należności na mocy wyroku Sądu I instancji, opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności, nie może być uważane za spłatę należności w rozumieniu ust. 1 art. 8 rozp. z 12. VI. 1934 r., ponieważ wykonanie wyroku, opatrzonego rygorem, nie stanowi ostatecznego uregulowania stosunku stron i dokonana zapłata ma z natury rzeczy charakter warunkowy, podlegając cofnięciu w razie uchylenia wyroku I instancji przez wyższą instancję. (18. IX. 1935 — C I 126/35). (Św.).

Art. 20. Dla zastosowania art. 20 rozp. z d. 12. VI. 1934 r., jak to wynika z jego brzmienia, nie dość, by tytuł danego zobowiązania instytucji kredytu długoterminowego lub zobowiązania na rzecz takiej instytucji opiewał na złote dolary albo przewidywał zapłatę według równowartości złota w dolarze, lecz trzeba, by wypłaty były przez instytucję kredytu długoterminowego faktycznie według kursu kruszcu złotego dokonywane lub pobierane. (18. IX. 1935 — C I 126/35). (Św.).

II. USTAWODAWSTWO DZIELNICOWE

I. B. ZABÓR ROSYJSKI

Kodeks cywilny Królestwa Polskiego

Art. 242. Dla korzystania z prawa do alimentów konieczne jest stwierdzenie przez poszukującego alimenty prócz potrzeby również niemożności zapracowania. (28. VIII. 1935 — C I 1035/35).

Prawo o małżeństwie.

Art. 208. W razie rozejścia się małżonków, małżonkowi niewinnemu służy prawo domagania się alimentów od drugiego małżonka, winno więc być ustalone, na kogo spada istotna wina rozejścia się małżonków, wina zaś obopólna uprawnia w tym względzie dla żadnego z nich nie stwarza. Sam fakt opuszczenia żony przez męża lub odwrotnie bez roztrząśnienia towarzyszących mu okoliczności nie wystarcza do ustalenia winy w zerwaniu współżycia. (11. IX. 1935 — C I 945/35).

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 1382. Pracodawca, który posłał swego robotnika do młócenia swego zboża na maszynie, należącej do drugiej osoby, ponosi odpowiedzialność za nieszczęśliwy wypadek, jaki się stał z tym robotnikiem wskutek tego, iż maszyna była niezabezpieczona. (19. VI. 1935 — C I 2813/34).

Art. 1384. Dawny właściciel samochodu nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za wypadek, spowodowany przez ten samochód już po jego sprzedaniu, chociażby nie została dokonana rejestracja samochodu na nowonabywcę. (11. IV. 1935 — CI 2402/34).

Art. 1595. Zbycie nieruchomości na rzecz żony przez męża w celu ewentualnego zabezpieczenia na przyszłość środków utrzymania dzieciom i żonie nie może stanowić wyjątku od ogólnej zasady niedopuszczalności sprzedaży między małżonkami. (14. VI. 1935 — C I 3048/34).

Art. 1907. Z przepisu art. 1907 K. C, który wymaga dla odsetek, stanowiących akcesorium pożyczki, dowodu na piśmie, iż została umownie zastrzeżona, wynika, że i sama umowa pożyczki winna być stwierdzona pismem. (22 V. 1935 — CI 2653/34).

Art. 1963. Wyznaczony w trybie art. 1963 K. C. sekwestrator sądowy zarządza spornym majątkiem w interesie wszystkich procesujących się stron i na nich ciąży obowiązek wynagrodzenia go, jako też zwrócenia mu wszelkich usprawiedliwionych wydatków, z tytułu zarządu zasekwestrowanej nieruchomości poniesionych. (17. IV. 1935 — C I 202/35).

Art. 2272. W artykule tym niema wyjątku dla zakładów naukowych, przez Skarb Państwa utrzymywanych, i ma on przeto zastosowanie i do opłat w Korpusie Kadetów. (4. I. 1935 — CI 1475/34).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 19. Dopuszczony w art. 19 ust. 1 i art. 31 ust. hip. wyjątek od ogólnej zasady „nemo in alium plus juris transferre potest, quam ipse habet” ma na celu zapewnienie w interesie obrotu niewzruszalności praw, nabytych tytuło oneroso od właściciela hipotecznego i ochrony nabywcy, działającego w dobrej wierze, od utraty wyłożonych pieniędzy, nie może więc mieć zastosowania do przypadku nabycia na mocy aktu darowizny. (18. IX. 1935 — CI 1155/35).

Art. 20. Zwierzchność hipoteczna winna czerpać wiadomości nietylko z księgi hipotecznej tej nieruchomości, której dana czynność dotyczy, lecz i z innych ksiąg w obrębie tej samej kancelarii hipotecznej, o tyle jednak tylko, o ile wskazówki co do tych wiadomości znajdują się w księdze, w której czynność dokonano. (9. V. 1935 — C I 1937/34).

Art. 68. Nabywca nieruchomości, który przejął do zapłaty z tej nieruchomości obciążający ją dług hipoteczny, lecz zobowiązania zapłaty długu nie wykonał i sprzedał nieruchomość w trzecie ręce, poczem wierzyciel hipoteczny uzyskał wyrok, zasądający sumę od poprzedniego sprzedawcy, jako swego osobistego dłużnika, jest wobec ostatniego odpowiedzialny, chociaż bowiem wobec wierzyciele odpowiedzialność jego była tylko rzeczowa i wygasła z chwilą dalszego zbycia nieruchomości, ale w stosunku do sprzedawcy, swego kontrahenta, jest on osobistym dłużnikiem reszty szacunku; okoliczność, iż przyjął on wobec wierzyciela hipotecznego tylko odpowiedzialność rzeczową, ma jedynie ten skutek, że odpowiedzialny on jest przed sprzedawcą w tym rozmiarze, w jakim byłby odpowiedzialny, gdyby nieruchomości nie sprzedał, wobec wierzyciela hipot-

tecznego za przyjęty dług, t. j. w granicach swej dawnej odpowiedzialności rzeczowej, co może mieć znaczenie przy przerachowaniu długu ze względu na przepis § 33 rozporządzenia waloryzacyjnego. (17. IV. 1935 — C I 2465/34).

Prawo Cywilne Ziem Wschodnich (T. X, cz. 1 Zw. Praw).

Art. 45. Pod rządem przepisów t. X, cz. 1 Zw. Pr. wraz z rozwiązaniem małżeństwa przez rozwód ustają wszelkie płynące ze związku małżeńskiego prawa i obowiązki, zarówno jak w razie śmierci jednego z małżonków, a tem samem gaśnie prawo żony do otrzymywania od męża alimentów niezależnie od tego, czy jest ona stroną niewinną, a wina leży po stronie męża. (18. IX. — 10. X. 1935 — CI 1100/35).

Art. 387. Odrębne prawo własności do budynków, wystawionych na cudzym gruncie, możliwe jest jedynie w przypadku, gdy znajduje podstawę w specjalnej umowie, zawartej w tym przedmiocie z właścicielem ziemi, sam zaś fakt wzniesienia budynków na cudzym gruncie nie stwarza dla tego, kto je postawił, prawa oddzielnej do nich własności. (30. IV. 1935 — CI 2127/34).

Art. 683. Okoliczność, iż wyrządzona szkoda spowodowana została wspólną winą kolei i osoby trzeciej, nie daje podstawy do zwolnienia kolei od części odpowiedzialności, gdyż sam fakt spowodowania szkody ruchem kolejowym czyni kolej odpowiedzialną przed poszkodowanym w całości i jedynie w przypadku, gdy kolej udowodni, że nieszczęście było wywołane wyłącznie winą trzeciego, jest ona zwolniona od odpowiedzialności, a wspólna z trzecią osobą wina może jedynie uzasadnić regres kolei w stosunku do współwinnego. (13. VI. 1935 — C I 776/35).

Art. 700. W myśl art. 700—702 t. X, cz. 1 Zw. Pr. nie mogło zalegalizować przymusowej sprzedaży publicznej majątku powstańca, dokonanej na zasadzie ukazów z 10. XII. 1865 r. i 21. X. 1867 r. wyrażenie przez wyznaczonego nad tym majątkiem opiekuna zgody na jego licytację. (10. VII. 1935 — CI 710/35).

Art. 1424. Zasada, wypływająca z art. 1424, iż niezapłacenie ceny szacunkowej może prowadzić do unieważnienia zawartego aktu kupna, pozostała dotychczas w mocy, zarówno jak i przepis tegoż artykułu, wskazujący do tego drogę zwykłej akcji kontradyktoryjnej, albowiem art. 1424 ustawowo zniesiony nie został, tryb zaś hipoteczny nie stoi w sprzeczności z zasadą powyżej przytoczoną i stosowania jej nie wyłącza. (3. IV. 1935 — CI 1741/34).

Art. 2329. W razie ustanowienia substytutu przez pełnomocnika, który do udzielania substytucji został wyraźnie i w należytej

formie przez swego mocodawcę upoważniony, powstaje prawny stosunek między mocodawcą a substytutem, na który już ani śmierć pełnomocnika, ani unieważnienie z jakiegobądź przyczyny jego pełnomocnictwa nie może mieć wpływu. (3. IV. — 1. V. 1935 — CI

3015 /³⁴)

W. Świącicki,

Sędzia Sądu Najwyższego.

2. B. ZABÓR AUSTRIACKI

Kodeks cywilny.

§ 45. Zaręczyny mogą być zawarte w formie dowolnej, ustnie lub pisemnie. Ustawa nie przepisuje dla ich zawarcia żadnej formy szczególnej. (O. z 5. XII. 1934 — C II 1903/34).

§§ 103, 105 i 1263. Roszczenie alimentacyjne żony ma charakter prywatno-prawny i może być w razie dobrowolnego rozdziału od stołu i łoża przedmiotem ugody. (O. z 2. V. 1935 — C II 87/35).

§ 109. 1. Żona, która bez męża uczęszcza na zabawy, tańce, do restauracji, cukierni, wraca późno do domu w towarzystwie obcych mężczyzn, naraża tem na niebezpieczeństwo dobre obyczaje rodziny i daje przez to powód do orzeczenia separacji z jej winy. (O. z 17. VIII. 1934 — C II 105/34).

2. Przyjęcie przez męża do domu konkubiny stanowi ważną przyczynę separacji z winy męża, nawet w razie uprzedniego opuszczenia domu przez żonę bez dostatecznego uzasadnienia. (O. z 12. XII. 1934 — C II 1488/34).

§ 111 i art. III ustawy z 25. V. 1868 Dzpp. Nr. 47. Warszawsko-chełmski prawosławny Sąd duchowny nie jest powołany do orzekania o rozwodzie małżonków, którzy podlegają osobiście prawu cywilnemu z r. 1811. (O. z 12. III. 1935 — G II 2677/34).

§ 163. 1. Osoba, wytaczająca powództwo o nieślubne ojcostwo, nie jest obowiązana do wykazania interesu prawnego w ustaleniu tego stosunku prawnego. (O. z 14. VI. 1935 — C II 428/35).

2. Ofiarowanie pieniędzy na utrzymanie dziecka nieślubnego nie może być poczytane za pozasądowe przyznanie się do ojcostwa. (O. z 19. XII. 1934 — C II 2027/34).

§ 171. Spadkobiercy ojca nieślubnego, którzy na cele alimentowania dziecka nieślubnego złożyli kwotę ustaloną w ugodzie sądowo zatwierdzonej, nie są obowiązani do dalszych świadczeń na rzecz dziecka, chociażby złożona przez nich kwota okazała się następnie niewystarczającą na zaspokojenie potrzeb dziecka. (O. z 2. VIII. 1935 — C II 664/35).

§ 365 *Ut. a.* Adnotacji hipotecznej, że na nieruchomości znajdują się obce maszyny, nie można dozwolić bez zgody wszystkich współwłaścicieli danej nieruchomości. (O. z 21. VI. 1935 — C II 561/35).

§ 365 i § 4 ustawy wyłączeniowej z 18. II. 1878 *Dzpp. Nr. 30.* Przy oznaczeniu wysokości odszkodowania za grunty wyłączone nie można brać pod uwagę szkód moralnych, jakich wyłączeni przez sam fakt wyłączenia doznają. (O. z 16. VIII. 1935 — C II 816/35).

§ 567. Przepisy § 567 nie doznały zmiany przez normy § 3 ordynacji o ubezwłasnowolnieniu. (O. z 13. XII. 1934 — C II 1554/34).

§ 579. Dla ważności testamentu, napisanego ręką obcą, nie potrzeba, aby każdy ze świadków obok swego podpisu zamieścił własnoręcznie dodatek: „jako świadek”, lecz wystarcza, jeżeli po słowach: „jako świadkowie” położą swoje podpisy osoby, które w tym charakterze były obecne przy sporządzaniu testamentu. (O. z 13. XII. 1934 — C II 1554/34).

§ 784. Prawo do zachowku jest roszczeniem majątkowym a nie tylko osobistym. Dlatego może być tak, jak każde roszczenie majątkowe, odstąpione w drodze cesji. (O. z 11. XII. 1934 — C II 1953/34).

§ 841. Okoliczności, że poszczególne udziały w nieruchomości obciążone są bruttami na rzecz osób trzecich, nie przeszkadza fi zycznemu podziałowi nieruchomości pomiędzy współwłaścicieli. (O. z 13. XII. 1934 — C II 1815/34).

§ 842. Dział fizyczny nieruchomości między współwłaścicieli nie musi być zupełny, t. j. nie musi pociągać za sobą dla każdego z współwłaścicieli wydzielenia odrębnej części. (O. z 13. XII. 1934 — C II 1885/34).

§ 863. Milczącą umowę ustanowienia kogoś dozorcą domu można przyjąć jedynie wówczas, gdy osoba ta spełnia wszystkie bez wyjątku funkcje dozorczy domu. (O. z 24. I. 1935 — C II 2301/34).

§ 879. Policzenie odsetek od odsetek, objętych każdym z poszczególnych sald półrocznych, w stosunkach rachunku bieżącego nie sprzeciwia się dobrym obyczajom. (O. z 28. II. 1935 — C II 2604/34).

§ 908. Nie jest zadatkiem kwota, którą nabywca składa nie do rąk kontrahenta, lecz do rąk osoby trzeciej. (O. z 17. VIII. 1924 — C II 819/34).

§§ 908 i 918. Żądanie podwójnego zadatku mieści w sobie odstąpienie od umowy. (O. z 34. VIII. 1934 — C II 949/34).

§ 918 i § 53 ordynacji układowej. Postępowanie układowe nie ma wpływu na roszczenie odszkodowawcze, które stosownie do przepisów §§ 918 i nast. kod. cyw. powstało dopiero w toku tego postępowania. (O. z 14. V. 1935 — C II 2720/34).

§ 1090. Wysokość szkody, spowodowanej przedłużeniem bez tytułu używania lokalu handlowego, równa się wysokości ostatniego umówionego komornego za ten lokal. (O. z 17. VIII. 1934 — C II 884/34).

§ 1151, 940, 941. Przyniesienie dania gruntu i sprawienia wesela wzamian za przyszłą pracę nie jest darowizną, lecz umową odpłatną. (O. z 1. V. 1935 — C II 11/35).

§ 1327. Mąż nie może żądać odszkodowania powodu śmierci żony swej na skutek cielesnego uszkodzenia jej, gdyż prawo nie nakłada na żonę obowiązku utrzymywania męża. (O. z 28. XII.

Dr. Włodzimierz Dbałowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

3. B. ZABÓR PRUSKI

Pruska ustawa górnicza z 24. VI. 1865 (Prusk. zbiór ust. str 705).

§ 151. Dopóki trwają prace górnicze, które wywołują szkody górnicze, dopóty nie ukończyły się działania szkodę wywołujące, a tem samem nie powstała jeszcze szkoda, którą jako pewną całość traktować należy. Dopiero po ustaniu owego szkodę wywołującego działania możnaby mówić o trzyletnim przedawnieniu z § 151. (Wyrok z 28. X. 1935 — C III 822/34).

Ustawa o odpowiedzialności kolei z 7. VI. 1871 (Dz. Ust. Rzeszy str. 207).

§ 3 a. Ustalając wysokość renty musi sąd mieć na uwadze dochód, jaki poszkodowany osiągnąłby w czasie, kiedy skutkiem uszkodzenia nie miał zarobku lub miał zarobek mniejszy. Stwierdzenie wysokości winno również uwzględniać zmienność zarobku w różnych okresach czasu a także jego wysokość w chwili rozstrzygnięcia sprawy oraz w czasie przyszłym. Ustawa bowiem mówi o tych stratach, jakie poszkodowany rzeczywiście ponosi, liczy się więc z każdą doczesną i przyszłą siłą zarobkową ludności, a nie z zarobkami, jakie w pewnym ubiegłym czasie były przez poszkodowanego osiągane. (Wyrok z 12. VII. 1935 — C III 622/34).

Niemiecka ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 6. Przy ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia w myśl § 6 (546 ust. 2) miarodajna jest wartość rzeczy samej, natomiast nie wchodzi w grę wartość wzajemnego świadczenia. (Wyrok z 14. X. 1935 — C III 369/34).

§ 114. Zarządcy masy upadłościowej odmówić należy prawa ubogich, albowiem prawo przyznane być może tylko takim osobom fizycznym, które z własnych funduszków ponosić mają koszty procesowe, a uczynić tego nie mogą bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania własnego i swej rodziny. Zarządca zaś masy konkursowej sam kosztów procesowych nie ponosi. Poza to przysługuje zarządcy prawo żądania od wierzycieli wpłat na koszty masy upadłościowej, jeżeli masa nie wystarcza na koszty, lub prawo żądania, by postępowanie zostało umorzone. (Uchwała z 28. X. 1935 — C III Z 731/35).

§ 114. W procesie żony przeciwko mężowi nie może być żonie odmówione prawo ubogich z tem uzasadnieniem, że mąż zobowiązany jest do zaliczenia żonie kosztów procesu. Obowiązek taki nie ma uzasadnienia ani w § 1387 kc, ani w § 1360 kc, ani wreszcie w § 627 upc. Przeciwna praktyka sądów nie może być utrzymana pod rządem kpc, albowiem jest brak możliwości zniewolenia męża do uiszczenia zaliczki w drodze tymczasowego zarządzenia i żona, chcąc dochodzić przeciwko mężowi swego roszczenia o zaliczkę, znowu ubiegać musiałaby się o prawo ubogich, czyli że powstałoby błędne koło. (Uchwała z 27. IX. 1935 — C III 1064/34).

§ 585. W sporach restytucyjnych określić należy wartość przedmiotu sporu według przepisów obowiązujących w czasie wytoczenia powództwa i według wartości odpowiadającej tym przepisom, a nie według przepisów obowiązujących w czasie wznowienia postępowania. (Uchwała z 27. IX. 1935 — C III 801/35).

Niemiecki kodeks cywilny.

§§ 93, 94, 95. Budynek są częściami składowymi gruntu. Zastrzeżenie zbywającego grunt, że budynek nie mają się stać własnością nabywcy gruntu, nie ma wobec kategorycznego przepisu § 93 żadnego znaczenia. Przez zastrzeżenie takie nie stają się też budynki zabudowaniami połączonymi z gruntem na cel przejściowy w rozumieniu § 95. Charakter bowiem budynków, o których traktuje § 95, otrzymują zabudowania tylko wówczas, gdy już z chwilą ich wystawienia zamierzone było ich usunięcie lub samo wystawienie ich polegało na wykonaniu prawa na cudzym gruncie. (Wyrok z 4. X. 1935 — C II 505/34).

§ 133. Jeżeli w umowie o pracę wysokość wynagrodzenia zależną jest od wykonywania czynności, które uzasadniają obowiązek ubezpieczenia w ZUPU, to istnienie tego obowiązku podlega w razie sporu o wynagrodzenie stwierdzeniu przez sąd powszechny, natomiast nie ma istotnego znaczenia ustalenie obowiązku powyższego przez ZUPU. Ustalenie takie ma jedynie znaczenie dowodowe, że pracownika do ubezpieczenia pociągnięto. (Wyrok z 21. VI. 1935 — C III 1104/34)

§ 138. Umówienie się pracodawcy z pracownikiem, że będzie podawał w ZUPU niższe — niezgodne z rzeczywistością — wynagrodzenie, jako uchylające dobrym obyczajom jest nieważne. (Wyrok z 7. X. 1935 — C III 287/34).

§ 164. Kto zawiera umowę z osobą prowadzącą przedsiębiorstwo przemysłowe, wejść chce zasadniczo w stosunek umowy z prawowitym właścicielem przedsiębiorstwa, który jest w możności dopełnić zaciągnięte zobowiązanie; regularnie obojętnym mu jest, czy osoba z którą pertraktuje, jest właścicielem, czy też upoważnioną jest tylko do zastępstwa właściciela. Skoro zatem zastępca działał z wolą zobowiązania właściciela, to mimo ewentualnego błędu co do osoby kontrahenta umowa doszła do skutku z właścicielem. (Wyrok z 13. IX. 1935 — C III 314/34).

§ 164. Jeżeli według przepisów ustawy zarządcą przymusowym jest urząd, niekonieczne jest ustanowienie substytutu będącego osobą fizyczną dlatego tylko, że oświadczenia woli składać może jedynie osoba fizyczna. Urząd bowiem działa w takim wypadku przez swych urzędników jako przez swe organy. — Przez ustanowienie substytutu nie traci urząd uprawnień reprezentanta względnie zastępcy; urząd wykonuje uprawnienia te obok substytutu. (Wyrok z 25. X. 1935 — C III 855/34).

§ 242. Zasada uczciwości i zaufania nie prowadzi tak daleko, aby w braku szczególnego zobowiązania dłużnik odpowiadał wierzycielowi za zmiany wartości swego świadczenia, które nastąpiły wskutek zmiany stosunków gospodarczych zaszłych już po jego dokonaniu, chociażby nawet zmiany te nie były przewidziane. (Wyrok z 25. X. 1935 — C III 855/34).

§ 249. W razie wywołania ujemnego skutku przez kilka przyczyn odpowiada każda osoba, której przypisać należy którąkolwiek z nich, za całą szkodę tylko w tych wypadkach, gdy w razie nieuwzględnienia którejkolwiek z tych przyczyn nie da się wytłomaczyć szkodliwego wyniku i nie da się stwierdzić, jaką część szkody przypisać należy poszczególnej przyczynie. W zasadzie jednak istnieje obowiązek do wynagrodzenia szkody tylko w tych rozmiarach,

w jakich wywołała ją przyczyna, za którą się odpowiada, i na ma odpowiedzialności za całą szkodę, gdy w wypadku współdziałania kilka przyczyn przy powstaniu szkody można ustalić, że konkretna przyczyna wywołała tylko określoną — chociażby ułamkową — część całej szkody. (Wyrok z 5. VII. 1935 — C III 245/34).

§§ 251, 431. Z §-u 431 nie wynika, aby osoba, która sama obowiązana jest tylko do części niepodzielnego świadczenia, wykonać miała całe świadczenie jedynie dlatego, że jest ono niepodzielne. O ile chodzi o wynagrodzenie szkody, to w takim wypadku wchodzi w rachubę przepis §-u 251, czyli że dłużnik świadczyć powinien odszkodowanie pieniężne odpowiadające jego obowiązкови. (Wyrok z 5. VII. 1935 — C III 245/34).

§ 254. Dziecko odpowiada na podstawie §-u 254 kc za winę swego ustawowego zastępcy tylko w granicach 278, czyli jedynie wówczas, gdy zastępca wykonał świadczenie, które zadłużyło dziecko. Zachowanie się dziecka, nie liczącego jeszcze 7 lat, ma przy powstaniu szkody znaczenie jedynie o tyle, o ile skutek niego ulega wykluczeniu związek przyczynowy według zasad przeciętnej przyczynowości. (Wyrok z 2. XI. 1935 — C III 380/34).

§§ 254, 823. Organy przedsiębiorstwa kolejowego mogą z szczególnych przyczyn ponosić winę za to, że skutek wadliwości szyn lub toru w miejscu, nie przeznaczonem do przechodzenia, przechodniowi ugrzęzła noga i został on najechany przez pociąg. — Zbliżając się do przejścia przez tor niezabezpieczonego zaporami, powinien motorowy pociągu jechać tak ostrożnie, aby orjentując się na przestrzeni oświetlonej reflektorami mógł pociąg zatrzymać na czas, gdyby w miejscu przejścia była przeszkoda a zwłaszcza na torze znajdowała się osoba. (Wyrok z 20. IX. 1935 — C III 935/34).

§§ 276, 823, 826. Niezgłoszenie pracownika do ubezpieczenia pod rządem ustawy z 20 XII. 1911 o ubezpieczeniu pracowników prywatnych nie uzasadnia roszczenia z §-u 823. Zachodzić może natomiast obowiązek do odszkodowania w myśl §-u 276 lub 826, jeżeli na podstawie wyraźnie lub domniemanie zawartej umowy pracodawca powinien był zgłosić pracownika, jeżeli obowiązek ten według zwyczajów przyjętych w obrocie ciążył na pracodawcy już z mocy umowy służbowej, a wreszcie jeżeli zaniechanie zgłoszenia w zachodzących okolicznościach sprzeciwiało się dobrem obyczajom. (Wyrok z 7. X 1935 — C III 287/34).

§ 320. Roszczenie z dwustronnie obowiązującej umowy nie uzasadnia prawa zatrzymania, jeżeli stało się wymagalne później, aniżeli roszczenie wzajemne. Wyrok z 11. X. 1935 — C III 1048/34).

§ 362. Jeżeli wierzyciel przyjął zapłatę, to w granicach, w jakich świadczenie odpowiada zobowiązaniu, roszczenie gaśnie niezależnie od woli lub aprobaty wierzyciela, a nawet wbrew jego woli lub odmówieniu aprobaty i chociaż dłużnik świadczył tylko częściowo. Zwrot zatem dłużnikowi wypłaconych pieniędzy nie może powołać z powrotem do życia wygasłego roszczenia; do tego konieczną byłaby zgoda dłużnika. (Wyrok z 25. X. 1935 — C III 855/34).

§ 364. Weksel dany w miejscu zapłaty i pretensja podstawowa są tytułami nierozdzielniemi w tem znaczeniu, że w razie przeniesienia na rzecz osoby trzeciej nie może roszczenie z jednego tytułu utrzymać się przy przenoszącym. Kto zatem zrealizował weksel, zrealizował tem samem podstawową pretensję. Kto odstąpił tylko podstawową pretensję, ten traci prawo z wekslu. (Wyrok z 27. IX. 1935 — C III 465/34).

§§ 398, 401, 419. W razie przeniesienia roszczenia wekslowego, za które odpowiada przejemca majątku, przechodzi w razie braku szczególnych oświadczeń na nabywcę także roszczenie wobec przejemcy. Chodzi bowiem o odpowiedzialność łączną. Normalnie zaś odstępuje się roszczenie wobec wszystkich dłużników łącznych. (Wyrok z 2. V. 1935 — C III 138/34).

§§ 631, 652, 675. Powierzenie adwokatowi doprowadzenia do skutku ugody pomiędzy klientem a osobą trzecią za szczególnem wynagrodzeniem (jeżeli ugoda dojdzie do skutku) ma wobec szczególnego przepisu §-u 652 charakter umowy o pośredniczenie a nie umowy o dzieło. (Wyrok z 25. XI. 1935 — C III 1202/34).

§ 662. Za informacje udzielone przez urzędnika banku odpowiadać może właściciel przedsiębiorstwa na podstawie umowy o polecenie, jeżeli urzędnik do udzielania informacji był upoważniony lub gdy poruczone mu przez właściciela czynności pociągały za sobą w zwykłym toku rzeczy udzielanie stronom tego rodzaju informacji. (Wyrok z 10. V. 1935 — C III 156/34).

§ 823. Do elementarnych środków bezpieczeństwa przy schodach nie przylegających z obu stron do ściany należy umieszczenie po stronie wolnej poręczy, zwłaszcza jeżeli są to schody nieoświetlone i ciemne prowadzące do również nieoświetlonej i ciemnej piwnicy. Potknięcie się na każdym schodach nawet przy zachowaniu należytej staranności jest możliwe; poręcz ma właśnie służyć do zapobieżenia ujemnym skutkom takiego potknięcia się dla zdrowia i ciała osoby korzystającej ze schodów. Jeżeli osoba ta dla braku poręczy nie mogąc się uchwycić spada ze schodów i doznaje uszkodzenia cielesnego, to pomiędzy tem uszkodzeniem a brakiem po-

ręczy istnieje związek przyczynowy wkładający na właściciela winnego nieumieszczenia poręczy odpowiedzialność za powyższy wypadek. (Wyrok z 20. IX. 1935 — C III 244/34).

§§ 823, 831. Za nieszczęśliwy wypadek, który zdarzył się wskutek nienależytego strzeżenia placu budowlanego, odpowiada właściciel przedewszystkiem na zasadzie §-u 823. Decyduje zatem pytanie, czy przy strzeżeniu placu sam dołożył staranności wymaganej w życiu potocznem. (Wyrok z 2. XI. 1935 — C III 380/34).

§ 845. Przy ustaleniu szkody powstałej ojcu przez utratę siły roboczej wskutek zabicia jego siedmioletniego dziecka należy wziąć pod uwagę obok wartości jego siły roboczej i wydajności jego pracy także wartość wydatków związanych z wychowaniem i utrzymaniem dziecka, czyli że należy zbadać, czy ojciec tracąc wartość siły roboczej nie uwolnił się od wydatków i to może większych od wartości tej siły a tem samem, czy skutkiem śmierci dziecka doznał rzeczywście uszczerbku majątkowego. (Wyrok z 20. IX. 1935 — C III 249/34).

§§ 985, 986. Właściciel rzeczy ma prawo żądania, by wydano jego własność także w tych wypadkach, gdy do rzeczy odnośnej służy innym osobom prawa ograniczające jego prawo własności, a w szczególności uprawniające inne osoby do jej posiadania. Nie ma w kodeksie cywilnym przepisu, któryby na wypadek istnienia takich praw pozbawiał właściciela roszczenia z §-u 985. Wykluczenia takiego nie uzasadniają również rozważania natury ogólnej. W skardze z §-u 985 uwzględnione być mogą prawa osób trzecich tylko w granicach §-u 986, t. j. że na zarzut posiadacza bezpośredniego należy wziąć pod uwagę posiadanie pośrednie. W innych wypadkach jest rzeczą osoby, posiadającej do rzeczy szczególne prawo, dochodzić w razie wytoczenia przez właściciela — a zwłaszcza ze skutkiem — skargi z §-u 985, prawa swego przeciwko niemu oddzielnie. (Wyrok z 4. X. 1935 — C III 505/34).

Niemiecka ustawa automobilowa z 3. V. 1909 (Dz. Ust. Rzeszy str. 437).

§ 7. Kierowca samochodu jadąc nawet szybko, powinien się odznaczać przytomnością i spostrzegawczością, w szczególności mieć tyle orjentacji, by wóz zatrzymać na miejscu, zanim nieszczęście się zdarzy; jadąc zaś ulicą miejską powinien liczyć się z tem, że znieacka może ktoś przebiec przez jezdnię, tembardziej jeżeli widok zasłaniają urządzenia przy ulicy. (Wyrok z 4. X. 1935 — C III 598/34).

§§ 7, 9. Wina osoby poszkodowanej nie chroni utrzymującego samochód od odpowiedzialności z §-u 7. Ustalenie tej winy może-

mieć jedynie wpływ na rozstrzygnięcie z stanowiska przepisu §-u 9 tej ustawy i §-u 254 kc, które jednak uzasadniają samodzielnie] dalszą przyczynę wykluczenia odpowiedzialności osoby utrzymującej samochód i warunków odpowiedzialności z §-u 7 nie naruszają. (Wyrok z 4. X. 1935 — C III 598/34).

Rozporządzenie Rady Związkowej w przedmiocie ulżenia sądom z 9. IX. 1915 (Dz. Ust. Rzeszy, str. 562).

§ 23. Zawiadomienie stron o wydaniu wyroku nastąpić może w każdej formie, zatem również w drodze doręczenia odpisu wyroku przez sekretarza. (Wyrok z 25. VII. 1935 — C III Z 259/35).

Rozporządzenie o umowach taryfowych i komisjach pojednawczo-rozjemczych z 23. XII. 1918 (Dz. Ust. Rzeszy, str. 1918).¹⁾

Ustawa o radach załogowych z 9. II. 1920. (Dz. Ust. Rzeszy, str. 420).²⁾

Rozporządzenie o demobilizacji gospodarczej z 12. II. 1920 w brzmieniu rozp. Min. Pracy i Opieki Społecznej z 30. IV. 1926 (Dz. Ust. poz. 312).³⁾

¹⁾ §§ 15 i nast., ²⁾ 84 do 87, ³⁾ 12, 21, 23 do 25. Zgoda komisarza demobilizacyjnego oraz właściwość Ministra Pracy względnie komisarza demobilizacyjnego do rozstrzygania sporów wynikłych i stosowania przytoczonego §-u 12 nie wyklucza dopuszczalności rozpoznania sporów dotyczących zwolnienia przez komisję pojednawczo-rozjemczą, jeżeli pretensja pracobiorcy opiera się na niezachowaniu przepisów ustawy o radach załogowych. Pozatem orzeczenie komisji pojednawczo-rozjemczej jest prawem dla stron i słuszność jego nie podlega sprawdzeniu w sądzie powszechnym. (Wyrok z 29. III. 1935 — C III 399/34). (Li.).

Rozporządzenie o demobilizacji gospodarczej z 12. II. 1920 w brzmieniu rozp. Min. Pracy i Opieki Społecznej z 30. IV. 1926 (Dz. Ust. poz. 312).

§ 12. Ingerencja komisarza demobilizacyjnego jest wykluczona, gdy rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło na podstawie obustronnego porozumienia. (Wyrok z 13. IX. 1935 — C III 88/35). (Li.).

Ustawa o kosztach sądowych z 18. III. 1932 (Dz. Ust. poz. 252).

Art. 7. Wezwanie przewodniczącego, nie wymieniające sumy opłat mających być uiszczonych nie wywołuje biegu 7-dniowego terminu. (Uchwała z 27. IX. 1935 — G III 329/35).

M. Lisiewski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTR.

1. Postanowienie, objęte ustępem drugim artykułu 90 prawa o postępowaniu administracyjnym poz. 341/28 Dz. Ust. jest przepisem specjalnym, dotyczącym orzeczeń zaskarżonych do N. T. A i wyłączającym stosowanie do tychże orzeczeń ogólnych norm, zawartych w art. 99 tegoż prawa. (5, grudnia 1934 r. L. Rej. 4282/31).

2. Wytoczenie po orzeczeniu Okręgowej Komisji Ziemskiej powództwa o prawo własności gruntu, wydzielonego temże orzeczeniem jako ekwiwalent zaserwitutowy, nie jest okolicznością, o której mowa w p. a) cz. 2 art. 85 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., o ile istnienie sporu w tym przedmiocie było już podnoszone przed orzeczeniem Okręgowej Komisji Ziemskiej. (14. października 1935 r. L. Rej. 2884/32).

3. Ustanowiony w art. 96 (ustęp 3) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341 Dz. Ust. z r. 1928) termin trzyletni, którego upływ wyklucza dopuszczalność wznowienia postępowania na wniosek strony, winien być liczony w wypadkach, w których celem tegoż wznowienia jest zmiana lub uchylenie orzeczenia prawomocnego już przed dniem 1 lipca 1928, dopiero od tegoż dnia. (8 października 1935 r. L. Rej. 6312/33).

4. Podanie decyzji przez wywieszenie jest dokonane dopiero z upływem ostatniego dnia wywieszenia, o ile z poszczególnych przepisów względnie z treści aktu wywieszonego nie wynika postanowienie odmienne. (25. października 1935 r. L. Rej. 8089/33).

5. Opinia techniczna podlega w myśl art. 50 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (poz. 341 Dz. Ust. z r. 1928) swobodnej ocenie władzy. Ocena ta winna być jednak dokonana na podstawie zasad wiedzy technicznej. (4 listopada 1935 r. L. Rej. 10944/32).

II. SPRAWY URZĘDNICZE

1. Uposażenia.

6. Uposażenie nauczyciela publicznej szkoły powszechnej na Śląsku Górnym, ustalone na dzień 1 października 1923 r. na zasadzie art. 115 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. poz. 924 Dz. Ust., nie podlega ponownemu ustaleniu na zasadach art. 40 i nast. tej ustawy z powodu przeniesienia następnie nau-

czyciela do szkoły na obszarze poza Śląskiem Górnym. (24 października 1935 r. L. Rej. 2377/32).

2. *Emerytura i zaopatrzenia.*

7. Uzyskanie obywatelstwa polskiego w drodze nadania po upływie okresu, wskazanego w ustępie przedostatnim § 53 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. (Dz. Ust. poz. 448), lecz przed rozstrzygnięciem roszczenia emerytalnego, zgłoszonego na podstawie ustępu przedostatniego § 53 tego rozporządzenia w przepisany terminie, nie uprawnia władzy, rozstrzygającej to roszczenie, do odmowy zaopatrzenia emerytalnego od dnia uzyskania obywatelstwa polskiego jedynie spowodu nieposiadania obywatelstwa polskiego w okresie, przewidzianym w tymże ustępie przedostatnim § 53 wymienionego rozporządzenia Rady Ministrów dla zgłoszenia praw emerytalnych. (30 listopada 1934 r. L. Rej. 11467/31).

8. Art. 25 ustawy emerytalnej poz. 380/31 r. Dz. Ust., mówiący o instytucjach ubezpieczeń społecznych, ma na myśli między innymi także okręgowe związki kas chorych. (19 września 1935 r. L. Rej. 932/32).

9. Fundusz bezrobocia (ustawa z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniach na wypadek bezrobocia poz. 650 Dz. Ust.) jest instytucją państwową w rozumieniu ust. 1 art. 25 ustawy emerytalnej (30 września 1935 r. L. Rej. 7243/32).

10. Przejście urzędnika państwowego polskiego do notariatu na terenie i w czasie gdy obowiązywała jeszcze, rosyjska ustawa o notariacie (Zb. Pr. Ces. Ros. tom 16, cz. 1) — nie może być uważane wobec treści art. 17 i 18 tej ustawy za opuszczenie służby państwowej przez tego urzędnika, pociągające za sobą pozbawienie go praw emerytalnych. (7 października 1935 r. L. Rej. 5260/34).

11. a) Kasy Emerytalne dla pracowników kolei państwowych b. państwa zaborczego rosyjskiego, utworzone na podstawie przepisów, zamieszczonych w załączniku do uwagi 9 przy art. 575 ustawy o komunikacjach (Zw. Praw. Ces. tom XII, cz. I w kontynuacji z 1906 r.) funkcjonowały tylko na kolejach, znajdujących się już w stałej eksploatacji (oddanych do użytku publicznego).

b) Według postanowień art. 2 i 3 powołanych w p. 1 przepisów — obowiązkowe uczestnictwo w Kasie Emerytalnej przerywało się w razie przeniesienia (pieremieszczenia) pracownika kolejowego do służby na kolei, znajdującej się jeszcze w budowie, lub w czasowej tylko eksploatacji, przyczem pracownik taki mógł być dopuszczony do kontynuowania uczestnictwa w Kasie Emerytalnej kolei

macierzystej (z której został przeniesiony), lecz tylko w charakterze uczestnika dobrowolnego i tylko w wypadku, jeżeli budowa kolei, na którą został przeniesiony, lub czasowa jej eksploatacja prowadzone były pod bezpośrednim zarządem kolei macierzystej tego pracownika oraz pod warunkiem zgłoszenia przez niego odpowiedniej prośby (deklaracji) przed dokonaniem rozrachunku z Kasą Emerytalną tejże kolei. (22 października 1935 r. L. Rej. 758/32).

12. a) Użyte w ustępie 1 art. 15 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 4 września 1926, o zaopatrzeniu emerytalnem nieetatowych pracowników P. K. P. poz. 551 Dz. Ust. pojęcie „w służbie”, należy rozumieć jako przeciwstawienie pojęcia „poza służbą”, przy czem pojęcie to w służbie obejmuje wypadki, gdy pracownik P. K. P. utracił zdolność do służby oraz do pracy zawodowej wskutek nieszczęśliwego wypadku nietylko „podczas” pełnienia obowiązku służbowego, lecz także „z powodu” pełnienia tych obowiązków, lub „W związku” z ich pełnieniem.

b) Nietatowy pracownik P. K. P. traci po myśli postanowienia ustępu 3 art. 15 powołanego wyżej rozporządzenia z dnia 3-go września 1926 prawo do odszkodowania z powodu wypadku nieszczęśliwego, wywołanego przez niego czynem karygodnym, tylko wtedy, gdy kwalifikacje tego czynu jako karygodnego w rozumieniu ustawy karnej, została stwierdzona w drodze postępowania sądowo-karnego. (10 października 1935 r. L. Rej. 6815/32).

13. Roczny termin na wniesienie prośby o zwrot kosztów przesiedlenia, przysługujący przeniesieniem w stan spoczynku funkcjonarjuszowi państwowemu, stosownie do ust. 2 art. 21 ustawy emerytalnej poz. 380/31 Dz. Ust., liczyć należy w razie wniesienia odwołania od decyzji o przeniesieniu w stan spoczynku nie od daty tego przeniesienia, lecz od daty ostatecznego załatwienia odwołania. (18. października 1935 r. L. Rej. 9754/32).

14. Władza wymiarowa, przerachowując uposażenie emerytalne pracownika kolejowego na mocy art. 53 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4. VII. 1929 r. Dz. Ust. R. P. poz. 448 — czyni zadość wymogom art. 28 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 r. Dz. Ust. R. P. poz. 568 o zachowaniu praw nabytych emerytów kolejowych, jeżeli przyznaje temu pracownikowi uposażenie emerytalne za tę samą ilość lat wysługi, jaka mu była przyznana na mocy uprzedniego wymiaru, aczkolwiek poszczególne okresy jego służby oblicza odmiennie, a zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów, wymienionego na wstępie. (20 września 1935 r. L. Rej. 3660/32).

III. SPRAWY SKARBOWE

1. *Należytości i opłaty państwowe.*

15. Art. 1 ust. 2 u. o. s. nie wyklucza prawa dowodzenia, że pismo questionis nie stwierdza umowy. (27 marca 1935 r. L. Rej. 380/31).

16. Z wnioskiem odwołania o obniżenie podwyżki z powodów wymienionych w art. 42 ust. 3 u. o. s., winna instancja odwoławcza rozprawić się w swem orzeczeniu. (4 września 1935 r. L. Rej. 2892/33).

17. Obowiązek uiszczenia opłaty od pism, stwierdzających wykonanie umowy o świadczenie usług (art. 90 ust. 2 u. o. s.), ciąży na wystawcy pisma, bez względu na to, czy jest nim osoba, która się do usług zobowiązała, czy też osoba, która z usług korzystała. (9 października 1935 r. L. Rej. 3801/33).

18. Przy ustalaniu wartości „zwyczajnej” nieruchomości wg § 11 ustawy o podatku od nabycia nieruchomości z 12. IX. 1919 r. Dz. Praw. Rzeszy Niemieckiej str. 1617 — podstawę szacowania winny zasadniczo stanowić rynkowe ceny sprzedażne, osiągnięte za nieruchomości tego samego rodzaju w miarodajnym czasie. (15 kwietnia 1935 r. L. Rej. 9997/32).

19. Umowa, którą instytucja kredytowa oświadczą swemu kontrahentowi (związkowi producentów) gotowość niesienia jego członkom wedle możliwości pomocy finansowej przez pożyczki lub gwarancję pod pewnymi warunkami, w umowie tej określonymi, podpada pod art. 134 ust. 2 u. o. s. (16 października 1935 r. L. Rej. 6185/32).

20. Art. 34 ust. 1 zdanie ostatnie u. o. s. dotyczy jedynie pism, stwierdzających umowę. (16 października 1935 r. L. Rej. 9909/33).

21. Wartość pożyczki miejskiego towarzystwa kredytowego, przyjętej do zapłaty przez nabywcę nieruchomości, określa się do wymiaru opłaty stemplowej od przeniesienia własności tejże nieruchomości w jej wartości nominalnej. (16 października 1935 r. L. Rej. 8885/33).

2. *Podatek dochodowy.*

22. a) Osoba prawna, posiadająca siedzibę i przedsiębiorstwo zagranicą, podlega obowiązkowi podatkowemu nie tylko w razie założenia w Polsce samoistnego, odrębnego przedsiębiorstwa, ale także już w wypadku wykonywania swego zagranicznego przedsiębiorstwa na terenie Polski (art. 1 p. 5 b w związku z p. 2 b ustawy o podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust.).

b) W obu przypadkach mają zastosowanie przepisy art. 76 ust. 2 ustawy. (28 maja 1935 r. L. Rej. 1038/32).

23. Przedmiotem opodatkowania zagranicznej spółki akcyjnej, dopuszczonej do działalności na obszarze Rzeczypospolitej, jest całość jej działalności gospodarczej na tym obszarze, a nie dowolnie przez nią określone wyniki działalności jej oddziału, mającego tu siedzibę. (29 maja 1935 r. L. Rej. 2058/32).

24. Dopłata za buraki, wydzielona akcjonariuszom cukrowni ponad rynkową cenę dostarczonych przez nich buraków („akcyjnych”) stanowi udział w zyskach w rozumieniu art. 21 ust. 1 ustawy o państwowym podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust. (29 maja 1935 r. L. Rej. 11368/31).

25. Dochód z kuponów 5% pożyczki konwersyjnej, 5% konwersyjnej pożyczki kolejowej i 8% pożyczki konwersyjnej (rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 marca 1924 r., 27 grudnia 1924 r. i 26 czerwca 1924 r. poz. 274, 1028 i 543 Dz. Ust.) nie jest wolny od podatku dochodowego. (28 czerwca 1935 r. L. Rej. 1136/33).

26. a) Właściciele kuksów gwarectw starego prawa podlegają obowiązkowi podatkowemu bez względu na miejsce zamieszkania lub pobytu (art. 1 p, 2 a) ustawy o państwowym podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust.).

b) Głównem źródłem dochodu w rozumieniu art. 30 ust. 3 cyt. ustawy niekoniecznie jest to źródło, które w danym roku dało największy dochód. (30 września 1935 r. L. Rej. 1101/33).

27. Użyte w art. 110 ust. 1 ustawy o państwowym podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust. określenie „w stosunku rocznym” nie uzasadnia mnożenia kwoty miesięcznej wypłaty przez 12, jeżeli umówione roczne wynagrodzenie płatne jest w mniejszej ilości rat miesięcznych. (30 września 1935 r. L. Rej. 10 500/32).

28. Koszty zalesienia gruntu poleśnego w ramach prawidłowej gospodarki leśnej stanowią wydatek potrącalny niezależnie od zmiany w osobie właściciela gruntu. (30 września 1935 r. L. Rej. 7462/32).

29. Dodatek kryzysowy do państwowego podatku dochodowego od dochodów podlegających opodatkowaniu wg. działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym, a wypłaconych z funduszy przedsiębiorstw, wymienionych w § 13 rozporządzenia z 29. XII. 1931 poz. 51 Dz. Ust. ex 1932, jest potrącalny dopiero od dnia 6. II. 1932 r., jako od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia. (27 czerwca 1935 r. L. Rej. 9737/32).

30. Odsetki od pożyczki, zaciągniętej na hipotekę domu, a zużytej na nadbudowę tegoż domu, podlegają odliczeniu od dochodu na zasadzie art. 10 p. 1 i art. 2 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) również w wypadku, gdy dochód z części domu

nadbudowanej zwolniony jest od podatku na zasadzie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 kwietnia 1927 o rozbudowie miast (poz. 372 Dz. Ust.). (5 października 1935 r. L. Rej. 2738/32).

31. Wydatek, poniesiony przez właściciela przedsiębiorstwa handlowego na koszty obrony w postępowaniu karnym, wdrożonym przeciw niemu w związku z cleniem sprowadzonych dla przedsiębiorstwa towarów zagranicznych, nie stanowi potrącalnego kosztu w myśl art. 6 ust. 1 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.). (3 października 1935 r. L. Rej. 2349/32).

32. Spełnianie przez członków zarządu spółki akcyjnej z mocy statutowych lub wogóle wewnętrznych organizacyjnych przepisów czynności wychodzących poza ich ustawowy zakres działania, np. czynności kierownictwa poszczególnych działów przedsiębiorstwa, nie odbiera pobieranym przez tych członków wynagrodzeniom kwalifikacji z art. 21 ust. 3 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.). (14 października 1935 r. L. Rej. 3953/34).

33. Okoliczność, że krajowe przedsiębiorstwo zagranicznej spółki akcyjnej jest samoistnym podmiotem podatkowym, nie wyklucza uznania odsetek, zaliczonych przez to przedsiębiorstwo na rzecz centrali, za oprocentowanie własnego kapitału (art. 8 p. 4 ustawy o państwowym podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust.). (2 maja 1935 r. L. Rej. 1511/33).

34. Także w przypadku wymiaru zaocznego władza wymiarowa nie może ustalić podlegającego opodatkowaniu dochodu instytucji kredytowej z lokaty kapitału bez potrącenia kosztów osiągnięcia przychodów. (26 października 1935 r. L. Rej. 2576/34).

35. Ustawa z 7 listopada 1931 r. poz. 771 Dz. Ust. poddając komulacji łączne roczne wynagrodzenie, pobierane od różnych służbodawców miała na względzie zarówno uposażenia perjodyczne, jak i jednorazowe wynagrodzenia. (12 września 1935 r. L. Rej. 4802/33).

36. Kwoty zainkasowane przez pracownika przedsiębiorstwa komisowego z tytułu należnych prowizyj, stanowią przychód przedsiębiorstwa także w wypadku sprzeniewierzenia ich przez tegoż pracownika i nie mogą być uznane za potrącalną stratę w myśl art. 6 ust. 1 ustawy o państwowym podatku dochodowym Dz. Ust. poz. 411/25. (21 października 1935 r. L. Rej. 5319/33).

37. Na zasadzie art. 61 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) służy płatnikowi prawo żądania zaprzysiężenia świadków i znawców, powołanych przez władzę. (30 października 1935 r. L. Rej. 5676/33).

38. Stosunek komisanta do komitenta, zachodzący między Spółką z ogr. odp., a jej udziałowcami winien być udowodniony specjalnymi umowami komisowemi także i w tym wypadku, gdy umowa Spółki zawiera ogólne postanowienie, że Spółka wszelkie interesy prowadzi na rachunek i z polecenia swych udziałowców (30 października 1935 r. L. Rej. 8644/32).

38. a) Pełnienie przez prokurenta na obszarze, podlegającym niem. kod. handl, funkcji, nie mieszczących się w pojęciu samodzielnego prowadzenia całego przedsiębiorstwa, nie uzasadnia stosunkowego rozdziału wynagrodzenia na podpadające i nie podpadające pod przepis art. 21 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.).

b) Wydatki na wymianę części składowych, uzupełnienie lub ulepszenie obiektów, całkowicie zamortyzowanych, stanowią niepotrącalne wydatki na inwestycje. (30 października 1935 r. L. Rej. 8895/32).

40. Kwoty, wypłacone przez spółkę z ogr. odp. spółnikom tytułem zwrotu kosztów podróży na walne zgromadzenie spółki, nie ulegają potrąceniu. (25 października 1935 r. L. Rej. 6649/32).

3. Podatek przemysłowy.

41. Przepis art. 1 ustawy z 31 lipca 1924 r. poz. 721 Dz. Ust nie ma zastosowania w wypadkach niewykupienia w przepisany terminie właściwych świadectw przemysłowych. (26 czerwca 1935 r. L. Rej. 4084/33).

42. Uczniowie, zatrudnieni w pracowniach przy zajęciach rzemieślniczych, nie podpadają pod pojęcie najemnych sił pomocniczych (art. 8 p. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym poz. 550/25 Dz. Ust.). (13 września 1935 r. L. Rej. 710/33).

4. Podatki samorządowe.

43. Uposażenia urzędników Komunalnej Kasy Oszczędności m. Poznania nie są wolne na zasadzie ustawy z 17 marca 1931 r. poz. 192 Dz. Ust. od komunalnego dodatku do państwowego podatku dochodowego. (23 października 1935 r. L. Rej. 176/34).

IV. SPRAWY ROLNE

1. Komasaćja gruntów.

44. Wyłączenia z obszaru scaleniowego w myśl p. a) art. 2 ustawy z 31 lipca 1923 r. poz. 833/27 Dz. Ust. podlegają również lasy, uznane za ochronne. (24 września 1935 r. L. Rej. 3655/33).

45. Postanowienie art. 6 ust. 1 ustawy o scaleniu gruntów (poz. 833 Dz. Ust. z roku 1927), że nowa działka ma być o typie w miarę możliwości zbliżonym do typu poprzednio posiadanego kompleksu działek, ma »al względzie jedynie typ gospodarczy odnośnych działek. (3 października 1935 r. L. Rej. 7725/31).

2. *Reforma rolna.*

46. Przewidziane w ust. 3 art. 71 ustawy o wykonaniu reformy rolnej (poz. 1/1926 Dz. Ust.) uprzednie wysłuchanie zdania rzeczoznawców dotyczy postępowania nie przed okręgowym urzędem ziemskim, lecz dopiero przed okręgową komisją ziemską, gdy ta na wniosek okręgowego urzędu ziemskiego rozważa, czy proponowane ceny parcelacyjne nie są spekulacyjnie wygórowane. (30 października 1935 r. L. Rej. 176/33).

3. *Sprawy serwitutowe.*

47. Art. 23 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 1 lutego 1927 r. poz. 74 Dz. Ust. obejmuje również znoszenie uprawnień do wspólnego z dworem pastwiska, o których mowa w art. 45 tegoż rozporządzenia. (5 września 1935 r. L. Rej. 268/33).

48. Wytoczenie po orzeczeniu Okręgowej Komisji Ziemskiej powództwa o prawo własności gruntu, wydzielonego temże orzeczeniem jako ekwiwalent zaserwitutowy, nie jest okolicznością, o której mowa w p. a) cz. 2 art. 85 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r. poz. 341 Dz. Ust., o ile istnienie sporu w tym przedmiocie było już podnoszone przed orzeczeniem Okręgowej Komisji Ziemskiej. (14 października 1935 r. L. Rej. 2884/32).

4. *Uwłaszczenia.*

49. Zmiana lub zniesienie przez Okręgową Komisję Ziemską, jako II instancję, orzeczenia komisji uwłaszczeniowej, o ile opiera się na nowych, nieznanych stronom dowodach, — może nastąpić nie inaczej, jak po uprzednim udzieleniu stronom możliwości wypowiedzenia się co do tych dowodów. (9 września 1935 r. L. Rej. 4050/33).

50. Istnienie stosunku dzierżawnego między stronami nie jest przeszkodą do uznania dzierżawcy za użytkownika w rozumieniu art. 1 p. c) ustawy uwłaszczeniowej o ile tenże odpowiada warunkom, w powołanym przepisie określonym. (6 listopada 1935 r. L. Rej. 10 455/32).

V. Ubezpieczenia

51. Przed wejściem w życie ustawy z 22 marca 1933 (p. 229 Dz. Ust.) okoliczność, że pracownik, który pobiera świadczenia z powodu braku pracy, w razie wyjazdu zagranicę już w chwili tego wyjazdu nie przesiał Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zaświadczenia, przewidzianego w § 38 rozporządzenia ministerialnego z 13 czerwca 1930 (p. 459 Dz. Ust.), uzasadniała wstrzymanie powyższych świadczeń w myśl art. 50 (p. 6) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (p. 911 Dz. Ust.). (29 października 1935 r. L. Rej. 7672/33).

52. Praca wykonywana tylko dorywczo nie jest przeszkodą do domagania się przewidzianego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 listopada 1927 (p. 911 Dz. Ust.) o ubezpieczeniu pracowników umysłowych zasiłku z powodu braku pracy. (29 października 1935 r. L. Rej. 8385/33).

VI. OPIEKA NAD UBOGIMI

53. Zawarte w ustępie 1 § 34 niemieckiej ustawy o siedzibie-wsparcia z 30. V. 1908 (Dz. Ust. Rz. str. 381) nakaz przesłuchania ubogiego co do jego stosunków osobistych, jest przepisem porządkowym, nie objętym sankcją zawartą w końcowym zdaniu tego ustępu. (5 listopada 1935 r. L. Rej. 449/34).

54. Świadczenia związku wspierania ubogich, mające¹ zapobiec wytworzeniu się stanu, określonego w art. 1 ustawy o opiece społecznej z 16 sierpnia 1923 (Dz. Ust. poz. 726) muszą być tego rodzaju, aby łącznie z własnymi środkami materialnymi osoby wspieranej mogły rzeczywiście zaspokoić niezbędne potrzeby życiowe tej osoby i osób, będących ustawowo na jej utrzymaniu. (5 listopada 1935 r. L. Rej. 959/34).

VII. SPRAWY WODNE

55. Jeżeli w postępowaniu o odstąpienie gruntów uzyskanych przez regulację na zasadzie art. 9 (ustęp 2) ustawy wodnej (p. 574 Dz. Ust. z r. 1928) strona podnosi zarzut nabycia danego gruntu z tytułu prywatno-prawnego, władza nie ma obowiązku wstrzymania postępowania administracyjnego (art. 198 ustęp 3 ustawy wodnej i wyznaczenia terminu do wniesienia pozwu do Sądu. (12 września 1935 r. L. Rej. 1472/32).

56. Doradca techniczny osoby interesowanej w postępowaniu wodno-prawnym nie jest znawcą technicznym w rozumieniu art. 198 ustawy wodnej (poz. 574 Dz. Ust. z r. 1928). (4 listopada 1935 r. L. Rej. 10 944/32).

VIII. SPRAWY INWALIDZKIE

57. W sprawach dotyczących warunków do zaopatrzenia inwalidzkiego miarodajnym jest przy rozstrzyganiu odwołania od oznaczenia w orzeczeniu I instancji stopnia utraty zdolności zarobkowej, stan zdrowia strony w okresie, którego dotyczy zakwestjonowane orzeczenie. Zmiany późniejsze w stanie zdrowia strony powodować mogą stosowne skutki prawne tylko na przyszłość od momentu ich stwierdzenia. (11 października 1935 r. L. Rej. 6474/31).

58. Prawo do zaopatrzenia pozostałych po poległych w wojnie światowej żołnierzach armij zaborczych podnoszone na zasadzie przepisów ustawy inwalidzkiej z 18 marca 1921 r. poz. 195 Dz. Ust., nie jest zależnem od warunku, że poległy na wypadek dożyłaby się stał obywatelem polskim. (6 września 1935 r. L. Rej. 5527/32).

IX. RÓŻNE

59. W razie, gdy strona dokonała w terminie zakreślonym w ust. 1 art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzpl. z 22 marca 1928 r. o likwidacji mienia b. ros. osób prawnych (poz. 293/33 Dz. Ust.) zgłoszenia roszczenia z tytułu jednej polisy, a po upływie powyższego terminu oświadczyła, iż miała na myśli nie tę, lecz inną polisę — dotąd niezgłoszoną, to takie oświadczenie nie może być uznane za zgłoszenie w terminie tej drugiej polisy. (17 października 1935 r. L. Rej. 6656/33).

60. Ustęp 2 art. 88 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. poz. 27/31 r. Dz. Ust., mówiąc o służbie policyjnej, ma na myśli także służbę w szeregach policji komunalnej. (14 października 1935 r. L. Rej. 7682/32).

Dr. Włodzimierz Orski,

b. prez. Najwyższego Trybun. Admin.

ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO

Kodeks karny wojskowy.

Art. 7. 1. Przepięstwo popełnione przez podoficera mundurowego, a zatem funkcjonariusza jednego z urzędów państwowych w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych i na szkodę Skarbu Państwa, w rozumieniu art. 7 k. k. w. — w myśl przepisu art. 6 § 1 lit. e) rozporządzenia o amnestji z dnia 20. X. 1932 r. wyjęte jest z pod amnestji. (31. X. 1934 r. R. 265/34).

2. Podoficer, któremu dowódca baterji zleca wypłatę należności pieniężnych i który jest jedynie wykonawcą zleceń swego przełożonego i nie ma w zakresie tych zleceń żadnej samodzielności, tern samem nie wykonuje czynności w zakresie zarządu wojska, a zatem nie może dopuścić się przestępstwa urzędniczego w rozumieniu art. 292 k. k. w związku z art. 7 k. k. w. W tych warunkach bezprawne przetrzymanie i niewypłacenie owych należności mieścić będzie w sobie cechy wykroczenia z art. 57 Prawa o wykroczeniach. (9. V. 1935 r. R. 9/35).

Art. 23. Orzeczenie degradacji w myśl art. 23 § 2 k. k. w. przy skazaniu za występki popolity dopuszczalne jest tylko w razie ustalenia, że ten właśnie występki popełniony był z chęci zysku, lub innych niskich pobudek. W myśl powołanego przepisu różne są warunki do orzeczenia tej dodatkowej kary na czci za występki popolite i za występki wojskowe. Podczas gdy w razie skazania za występki wojskowe orzeczenie degradacji może nastąpić z uwzględnieniem pobudek i okoliczności odnoszących się do czynu i do sprawcy, wymienionych w art. 54 k. k., — to w wypadkach skazania za występki popolite orzeczenie degradacji uwarunkowane jest od ustalenia po stronie sprawcy chęci zysku lub innych niskich pobudek. (23. VI. 1935 r. R. 188/35).

Art. 31, 94. Występki nieprzepisowego użycia broni służbowej z art. 94 k. k. w. mieszczący w sobie zarazem cechy zabójstwa z art. 225 k. k. podlega karze z art. 225 k. k., jako za przestępstwo przewidujące surowszą karę, a to w myśl art. 36 k. k. W takim wypadku zawieszeniu wykonania kary w myśl art. 61 k. k. nie stoi na przeszkodzie przepis art. 31 k. k. w., gdyż przestępstwem tem nie został jednocześnie naruszony wojskowy obowiązek służbowy, który może wynikać tylko ze specjalnych przepisów, lub z istoty pełnionej przez sprawcę specjalnej służby, a nie z ogólnych przepisów (art. 94 k. k. w.), obowiązujących każdego żołnierza. (9. X. 1934 r. R. 317/34).

Art. 43, 46. Dezercja ulega amnestji tylko wówczas, jeśli sprawca stawiał się do dyspozycji właściwej władzy celem dopełnienia obowiązku służby wojskowej. Odbycie ćwiczeń, przewidzianych dla żołnierzy rezerwy, jest niewątpliwie częścią składową obowiązku wojskowego, jednakże najgłówniejszą częścią tego obowiązku jest odbycie służby czynnej. Amnestja nie ma zatem zastosowania jeśli sprawca (dezerter) stawiał się dobrowolnie w celu odbycia ćwiczeń, zatajając, że nie dopełnił najgłówniejszej części obowiązku wojskowego, jakim jest służba czynna. (29. I. 1935 r. R. 438/34).

2. Amnestja nie ma zastosowania do dezercera, który stawiał się dobrowolnie do odbycia zebrania kontrolnego, zatajając, że nie

dopełnił innej części tego obowiązku, a mianowicie służby czynnej (1. VI. 1935 r. R. 125/35).

3. Samowolne opuszczenie przez oskarżonego aresztu może być koniecznym środkiem tak dla dokonania zbrodni z art. 46 k. k. w. (dezercji) jak i występkę z art. 43 k. k. w. (samowolnego oddalenia się a jednostki). (19. XII. 1935 r. R. 378/35).

Art. 45, 46. Okoliczność, że poborowy, nie będąc jeszcze wcielonym do żadnej jednostki, nie posiada charakteru żołnierza czynnej służby wojskowej, nie ma znaczenia dla kwalifikacji przypisanej mu zbrodni z art. 46 § 1 zdanie drugie k. k. w., skoro w myśl art. 45 § 1 k. k. w. podlega on karze za uchylenie się od obowiązku wojskowego od tego dnia, który został oznaczony w doręczonym mu wezwaniu do stawiennictwa celem odbycia służby wojskowej. Zatem zdanie drugie art. 46 § 1 k. k. w. odnosi się również do poborowych, którzy mimo należytego powołania ich do pełnienia obowiązku wojskowego nie uczynili zadość powołaniu i to w czasie powyżej sześciu miesięcy. (29. III. 1935 r. R. 8/35).

Art. 46 1. Fakt odbywania służby wojskowej przez osobę, powołaną do tej służby lub przez żołnierza w innej, a nie w „swej” jednostce, lub nie tej służby, która została mu wyznaczona, może uzasadnić odpowiedzialność karną za zbrodnię z art. 46 § 1 k. k. w. pod warunkiem ustalenia przez sąd obok wszystkich ustawowych przedmiotowych cech przestępstwa także i cech subiektywnych, t. j. stwierdzenia, że sprawca działał z zamiarem nieuczynienia zadość powołaniu lub pozostawianiu trwałego albo przekraczającego okres 6 miesięcy poza „swą” jednostką względnie służbą, która została mu wyznaczoną. (22. VII. 1935 r. R. 153/35).

2. Przy przestępstwie dezercji niskie wykształcenie i brak uświadomienia obywatelskiego nie może mieć wpływu na wymiar kary, albowiem obowiązek służby wojskowej, jako podstawowy, jest łatwo dostępny zrozumieniu każdego obywatela bez względu na wykształcenie i różnice narodowościowe. (7. X. 1935 r. R. 366/35).

Art. 51, 52. Symulacja choroby jest jednym z tych sposobów, lub, jak tego żąda ustawodawca w art. 52 § 1 k. k. w. środków, obliczonych na wprowadzenie w błąd lekarzy i władz wojskowych i polegających na przedstawieniu przez sprawcę zmyślonych okoliczności i faktów, zmierzających do wykazania częściowej lub całkowitej niezdolności do służby wojskowej. Sposób działania sprawcy, przewidziany w powyższym przepisie, nie musi konieczne opierać się na użyciu specjalnych środków do wywołania choroby, w tym bowiem wypadku zachodziłaby raczej istota zbrodni z art. 51 k. k. w. (15. XI 1935 r. R. 398/35).

Art. 53. Przesadna grzeczność wobec przełożonego jako taka nie może być uważana za naruszenie czci, należnej przełożonemu. Natomiast „lekceważąco przesadna grzeczność”, połączona do tego z ironicznym uśmiechem., niewątpliwie stanowi naruszenie czci w rozumieniu art. 53 k. k. w. (25 V. 1935 r. R. 140/35).

Art. 58, 59. Z przepisu pkt. 11, cz. II Regulaminu Służby Wewnętrznej, nakładającego na starszego szczególny obowiązek wynika, że a) wystąpienie starszego w charakterze przełożonego jest kwestją faktu i b) wystąpienie to musi ujawnić się w ten sposób, aby młodszy zrozumiał, że starszy wkroczył w uprawnienia przełożonego i aby wydany przez tegoż rozkaz odpowiadał wymaganiom pkt. 16 Reg. Sł. Wewn. cz. II. Wystąpienie starszego w stosunku do młodszego w charakterze rozkazodawcy daje starszemu wszystkie uprawnienia przełożonego, a więc i tę szczególną ochronę prawną jego osoby, jaka ze względu na utrzymanie karności i posłuchu w wojsku jest konieczna. (26. XI. 1934 r. R. 290/34).

Art. 70. Jak wynika z pkt. 22 Reg. Sł. Wewn. cz. VI, oficer inspekcyjny jest organem wojskowej służby bezpieczeństwa, przeto w myśl art. 70 k. k. w. w związku z art. 33 § 9 k. k. w. korzysta z tej ochrony prawnej, jaka służy przełożonemu. (26. VI. 1935 r. R. 204/35).

Art. 78. Występek uderzenia podwładnego lub młodszego w stopniu służbowym, albo naruszenie jego nietykalności cielesnej z art. 78 k. k. w. przewiduje w § 2 tego artykułu kwalifikowaną formę działania sprawcy w postaci znęcania się nad podwładnym. W tym wypadku ustawodawca miał na myśli zadawanie przez przełożonego młodszemu przez pewien czas udręki fizycznej, widocznej lub wiadomej dla sprawcy. Uraz fizyczny, choćby przedmiotowo bardzo dotkliwy dla pokrzywdzonego nie daje jeszcze podstawy do przyjęcia znęcania się nad podwładnym, przewidzianym w art. 78 § 2 k. k. w. (16. VII. 1935 r. R. 142/35).

Art. 93. 1. Art. 93 k. k. w. wymaga zaistnienia związku przyczynowego między działaniem względnie zaniedbaniem oskarżonego, a obiektywnym skutkiem (stanem faktycznym uszkodzenia ciała lub spowodowania śmierci), przyczem związek ten musi być taki, aby wpływało z niego, iż przez swe działanie lub zaniechanie oskarżony rzeczywiście „spowodował” ten skutek przestępny, który przewidywał lub przewidzieć był powinien. Nie może dla uznania oskarżonego winnym występku z art. 93 k. k. w. wystarczyć sam fakt stwierdzenia nieostrożnego obchodzenia się z bronią lub amunicją względnie niestosowania się do obowiązujących przepisów i rozkazów, jeżeli brak jest danych w tym kierunku, aby ta nieostrożność względnie niestosowanie się do przepisów pozosta-

wały w jakimkolwiek stosunku do niezamierzonego i nieprzewidywanego skutku przestępnego. (10. IV. 1935 r. R. 86/35).

2. Oddanie przez żołnierza przez nieostrożność strzału z karabinu, co w skutkach pociągnęło za sobą uszkodzenie ciała towarzysza broni, polegającego na trwałem zeszpeceniu twarzy, mieści w sobie przedmiotowo cechy przestępstw z art. 93 § 1 k. k. w. oraz z art. 236 § 1 pkt. b) i § 2 k. k. W tym wypadku w myśl art. 36 k. k. karę należy wymierzyć z art. 93 § 1 k. k. w. jako przewidującego surowszą sankcję karną. (8. X. 1935 r. R. 310/35).

Art. 94. W myśl regulaminu Służby Wewnętrznej cz. VII, rozdział E., pkt. d), regulującego użycie broni w służbie wartowniczej — użycie przez żołnierza, pełniącego służbę wartownika, broni dla zatrzymania uciekającego względnie nie stosującego się do rozkazu zatrzymania się — uzależnione jest jedynie od trzykrotnego wezwania „stój” i zagrożenia użycia broni. Oprócz obiektywnych warunków wskazanych w tym przepisie nie są wymagane żadne inne obiektywne warunki, w szczególności nie jest wymagane, by wartownikowi groziło niebezpieczeństwo, ta ostatnia zatem okoliczność jest bez znaczenia dla ustalenia winy oskarżonego w kierunku art. 94 k. k. w.

Eugenjusz Bogdzewicz,

mjr. k. s., Ref. Biura Orzeczn. Najw. Sądu Wojsk.

B. Inne sprawy sądowe

IMMUNITET SĘDZIOWSKI W NOWEJ USTAWIE KONSTYTUCYJNEJ

Zagadnienie immunitetów, przywiązanych do pewnych funkcji a w szczególności immunitetu poselskiego i sędziowskiego, należy do zagadnień, które powinny znaleźć wyraz w zasadniczych normach, obejmujących ustrój państwowy.

Zasada zagwarantowania w ustawie konstytucyjnej immunitetu poselskiego powszechnie jest przyjęta. Co do immunitetu sędziowskiego zachodzi pewna rozbieżność w ustawodawstwach. Aczkolwiek zasada tego immunitetu przeważnie jest uznawana, lecz nie zawsze W znaczeniu normy konstytucyjnej.

Nasze prawo konstytucyjne nadało jej ten charakter. Stanowisko to uznać należy za słuszne. Wszak sprawujący funkcje wymiaru sprawiedliwości sędziego, którego najkardynalniejszym obowiązkiem jest bezstronność, musi być w interesie społeczeństwa należycie zabezpieczony od wszelkich wpływów, jakie mogłyby zakłócić speł-

nienie tego obowiązku, a zatem musi być chroniony także przed niedość uzasadnionymi procesami. Ze względu na tak wielką wagę celów, które tą drogą mają być osiągnięte, umieszczenie powyższej normy w przepisach konstytucyjnych jest ze wszechmiar usprawiedliwione.

Z drugiej strony zapewniony sędziemu immunitet nie może prowadzić do bezkarności albo do kompletnego zwolnienia od odpowiedzialności. Dlatego też nietykalność sędziego obraca się wyłącznie w granicach t. zw. immunitetu formalnego czyli procesowego, który przy istnieniu pewnych warunków nie pozwala na wszczęcie postępowania sądowego przeciwko sędziemu bez uzyskania zezwolenia odpowiedniej władzy.

W zakresie odpowiedzialności majątkowej za szkodę, wyrządzoną w związku z pełnieniem funkcji, sędzia przeważnie nie korzysta z żadnych uprawnień szczególnych, aczkolwiek nie można zaprzeczyć, że i w tej dziedzinie wskazane jest zapewnienie sędziemu ochrony szczególnej. Zostało to przyjęte w niektórych ustawodawstwach. Według przepisów francuskiej procedury cywilnej (art. 509—515) sędzia, przeciwko któremu zgłoszone jest roszczenie o odszkodowanie, ma zastrzeżoną szczególną właściwość sądu (sądu apelacyjnego, względnie sądu kasacyjnego), a nadto na zapozwanie sędziego musi być uzyskane uprzednie zezwolenie tego sądu. Wzorem procedury francuskiej rosyjska ustawa post. cyw. z 1864 r. (art. 1331—1334) również zastrzegła, iż wszczęcie postępowania przeciwko sędziemu o odszkodowanie, będące w związku przyczynowym z jego czynnościami urzędowemu, winno być poprzedzone zezwoleniem sądu apelacyjnego, względnie sądu kasacyjnego. Przepisy te utrzymane zostały w mocy i nadal obowiązują na terytorjum b. zaboru ros. w myśl art. XVII § 1 p. 7 przep. wpraw. k. p. c. W pozostałych dzielnicach tego rodzaju zastrzeżeń obecnie nie ma¹⁾.

Głębsze znaczenie ma kwestja immunitetu w dziedzinie postępowania karnego. Z tego powodu kwestja ta objęta jest ustawą konstytucyjną.

Ustawa konstytucyjna z 17 marca 1921 r. w art. 79 wprowadziła, jako normę ustrojową, zasadę, że „sędziowie nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karnej ani pozbawieni wolności bez uprzedniej zgody wskazanego przez ustawę sądu, o ile nie są schwy-

¹⁾ Traktujący o szczególnej właściwości sądu apelacyjnego w sprawach przeciwko sędziom § 8 ustawy syndykackiej z 12. VII. 1872 r., obowiązującej w b. zaborze austr., został uchylony z mocy art. XXVI p. 1 przep. wpraw. k. p. c.

tani na gorącym uczynku, lecz i w tym wypadku może sąd zażądać niezwłocznego uwolnienia aresztowanego".

Norma ta znalazła realizację i rozwinięcie w prawie o ustroju sądów powszechnych z 6 lutego 1928 r. w art. 81, z którego mocy „Pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, zarówno sądowej, jak i administracyjno-karnej, tudzież pozbawienie wolności, dopuszczalne jest tylko za poprzednią zgodą właściwego sądu dyscyplinarnego, o ile sędzia nie jest schwytyany na gorącym uczynku. . . . Właściwy sąd dyscyplinarny władny jest zażądać niezwłocznego uwolnienia zaaresztowanego sędziego, schwytanego na gorącym uczynku”.

W art. 81 prawa o ustr. sąd. powsz. sprecyzowana jest myśl, zawarta w art. 79 ustawy konst. Art. 81 mieści w sobie bliższe określenie pojęcia odpowiedzialności karnej, podając, że obejmuje ono nie tylko odpowiedzialność w drodze postępowania karnego sądowego, lecz również odpowiedzialność w trybie postępowania administracyjno-karnego. Mieści także wskazanie sądu dyscyplinarnego, jako właściwego do udzielenia zezwolenia na ściganie i do zażądania niezwłocznego zwolnienia zaaresztowanego sędziego.

W ten sposób zagwarantowano sędziemu w pewnym zakresie immunitet, przywiązany do jego urzędu.

W nowej ustawie konstytucyjnej z 23 kwietnia 1935 r. zasada immunitetu formalnego pozostała; wyrażona jest jednak w formie zmienionej. Według art. 67 nowej konstytucji „Sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego ani zatrzymany bez nakazu sądu, chyba że został schwytyany na gorącym uczynku”.

Różnica tekstów nic jest tylko zmianą redakcyjną. Zmierza ona również do zmiany treści.

Sama zasada, że sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia sądu została utrzymana. Natomiast dalsze składniki tej zasady uległy modyfikacji.

1. W nowym tekście niema wzmianki o „uprzednim” uzyskaniu zezwolenia (zgody) właściwego sądu na ściganie sędziego. Z tego wynika, że gwarancja, zawarta w tern zastrzeżeniu, nie należy do gwarancji konstytucyjnych, może więc być uchylona w drodze zwykłego aktu ustawodawczego. Bez naruszenia więc normy konstytucyjnej może być w drodze takiego aktu usunięte z art. 81 prawa o ustr. sąd. powsz. zastrzeżenie co do „uprzedniej” zgody sądu. Można przeto rzeczony przepis zmienić w tym sensie, że pociągnięcie do odpowiedzialności niekoniecznie musi być poprzedzone uzyskaniem zgody i że uzyskanie zgody może nastąpić również po pociągnięciu do odpowiedzialności.

2. Co do właściwości sądu, uprawnionego do udzielenia zezwolenia, dawna konstytucja odsyłała do ustawy, w nowej zaś sąd dyscyplinarny jest wprost wskazany, jako właściwy. W tym więc przedmiocie art. 81 prawa o ustr. sąd. powsz. nie może być zmieniony, dopóki nie nastąpi zmiana ustawy konstytucyjnej.

3. W dawnej konstytucji zastrzeżono, że sędzia nie może być „pozbawiony wolności” bez uprzedniej zgody sądu. W nowej konstytucji zastrzeżono tylko, że sędzia nie może być „zatrzymany bez nakazu sądu”. Różnica merytoryczna jest bardzo duża. O ile poprzednio nie wolno było wogóle pozbawić wolności sędziego czy to w drodze zarządzenia prokuratora lub władzy policyjnej czy to na podstawie orzeczenia sądowego, obecnie zakaz konstytucyjny dotyczy tylko zatrzymania, które zarządza prokurator lub policja, natomiast nie dotyczy przypadku, gdy nastąpiło orzeczenie o aresztowaniu, pochodzące od sędziego śledczego lub sądu grodzkiego względnie sądu orzekającego. Ma to związek z usunięciem zastrzeżenia co do uprzedniego uzyskania zezwolenia.

4. Przypadek schwywania na gorącym uczynku, o ile chodzi o zatrzymanie (pozbawienie wolności), w nowej konstytucji unormowany jest w zasadzie tak, jak w dawnej. Lecz i tu nastąpiło zwężenie uprawnień sądu dyscyplinarnego. Według dawnej konstytucji na żądanie sądu należało niezwłocznie przywrócić wolność zaaresztowanemu. Obecnie gwarancja konstytucyjna tak daleko nie sięga. Możliwe więc jest unormowanie tego przedmiotu w ten sposób, że sędzia, schwytyany na gorącym uczynku, nie będzie korzystał z żadnego immunitetu i podlegać będzie przepisom ogólnym zarówno co do pociągnięcia do odpowiedzialności, jak i co do pozbawienia wolności. Różnica w tekstach tem więcej się uwydatnia, jeżeli się zważy, że pojęcie „gorącego uczynku” jest bardzo względne. Może być rozmaicie rozumiane w zależności od okoliczności faktycznych poszczególnego przypadku. Według dawnej konstytucji wątpliwości w tym względzie nie miały istotnego znaczenia, gdyż sąd (dyscyplinarny) miał możliwość żądania niezwłocznego uwolnienia aresztowanego. Żądanie więc to mogło również być oparte na tern, że nie zachodzi przypadek „schwywania na gorącym uczynku”. Miał przeto sąd możliwość wypowiedzenia się w tej materji i jego pogląd był decydujący. Nowa konstytucja tego uprawnienia sądowi nie daje. Wobec tego rozstrzygnięcie, czy miało miejsce „schwywanie na gorącym uczynku” pozostawione zostało wyłącznie organowi, który zarządził zatrzymanie.

Jak wynika z powyższych uwag, pogląd ustawodawcy na immunitet sędziowski uległ znacznym modyfikacjom. Modyfikacje te wszakże pozostają dotąd wyłącznie w płaszczyźnie norm konstytu-

cyjnych. Staną się one aktualne dopiero wówczas, gdy ustawodawca zasady konstytucyjne zechce wprowadzić w życie drogą odpowiedniej zmiany art. 81 prawa o ustr. sąd. powsz. Dopóki to nie nastąpi, art. 81 obowiązuje w całej pełni i winien być stosowany.

Zwężenie konstytucyjnych gwarancji w zakresie immunitetu sędziowskiego ma niewątpliwie związek z nowym kierunkiem co do zagadnień ustrojowych wogóle, który znalazł wyraz w całości kształcie przepisów nowej ustawy konstytucyjnej. Przepisy te w swoim założeniu, jako zmierzające do wzmocnienia stanowiska organów władzy wykonawczej, z natury rzeczy musiały dotknąć zagadnienia immunitetów wogóle, a w ich liczbie immunitetu sędziowskiego w kierunku zwężającym.

Wacław Miszewski (Warszawa).

SĄDOWNICTWO W ROKU 1935

Koniec roku kalendarzowego nakłada obowiązek sporządzenia bilansu pracy także i na terenie wydawniczym. Jeżeli chodzi o ilość i jakość dokonanej pracy urzędowej, to ocena jej nie należy do nas. Odpowiednie dane statystyczne, odpowiednie wyroki sądów instancyjnych najlepiej powiedzą o technicznej sprawności i wartości tej pracy. Co do działalności zawodowo naukowej sędziów i prokuratorów, to świadczą o niej w pierwszym rzędzie rozrzucone po licznych czasopismach prawniczych artykuły, specjalnie zaś prace ogłaszane w centralnym organie prasowym Zrzeszenia „Głosie Sądownictwa”; ilość ich w r. 1934-ym wносиła 66% wszystkich zamieszczonych w danym okresie na łamach tego wydawnictwa; w ubiegłym roku 1935-ym ilość tych artykułów sądowniczych wzrosła do liczby przekraczającej 70%. Następnie w tejże dziedzinie zawodowo naukowej sadownicy polscy organizowali w Oddziałach czy Kołach Zrzeszenia — w większych skupieniach prawniczych — samodzielnie względnie na terenie miejscowych stowarzyszeń prawniczych liczne odczyty, refraty, wieczory dyskusyjne, obejmujące cały szereg zagadnień z teorii i praktyki sądowej. W wielu Kołach Zrzeszeniowych — w siedzibach Sądów Okręgowych — gorliwie powiększano jednocześnie zasoby miejscowych bibliotek i czytelni prawniczych.

W roku ubiegłym z dnia 1 kwietnia 1935 r. powołany do życia przy Zarządzie Głównym Zrzeszenia S. P. fundusz prasowy umożliwił — przy skromnej skłádce miesięcznej — każdemu zrzeszonemu sędziemu i prokuratorowi na całym terenie Państwa otrzymywanie naczelnego organu prasowego Zrzeszenia — „Głosu Sądownictwa”. Jednocześnie utrzymane zostały lokalne wydawnictwa Oddziałów

Zrzeszonych: „Przeglądu Sądowego” (w Krakowie) i „Czasopisma Sędziowskiego” (we Lwowie). Na terenie ogólnozrzeszeniowego organu prasowego młode nasze pokolenie prawnicze (aplikanci sądowi i adwokacy) zaprawiało się w odrębnym dziale „Młodego Prawnika” do samodzielnych poczynañ w tej dziedzinie, w wyniku czego przystąpiło w ostatnim czasie do własnego wydawnictwa w formie miesięcznika „Współczesna Myśl Prawnicza”, organu Związku Zrzeszeń Młodych Prawników R. P.

Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów, jako zawodowa organizacja sądownictwa, utrzymywała w dalszym ciągu na drodze prasowej stały kontakt ze Związkami Sądowniczymi pobratymczych narodów słowiańskich i ich wydawnictwami zrzeszeniowymi (Soudcovské Listy, Pravoinde Sudijski Věstník).

Trwające od dłuższego okresu czasu na terenie Zarządu Głównego Zrzeszenia systematyczne ankietowe i komisyjne prace opiniodawcze w zakresie stanowiska sądownictwa w ustroju państwowym, idące po linii wyodrębnienia i usamodzielnienia wymiaru sprawiedliwości, znalazły swój wyraz w odpowiednich postulatach szerokich sfer sądowniczych, lecz te nie zostały zrealizowane w odnośnych postanowieniach nowej Ustawy Konstytucyjnej z dnia 23 kwietnia 1935 r. Zagwarantowana zarówno w dawnej, -jak i w nowej Konstytucji zasada odrębności ustawy o uposażeniu sędziowskiem, nie znalazła w najmniejszym nawet stopniu swego odpowiednika w obowiązującym Dekrecie o uposażeniu sędziów i prokuratorów, niezmiernie ramowym, pozostawiającym szerokie bardzo pole nznaniu administracji wymiaru sprawiedliwości i nie gwarantującym bynajmniej tak niezbędnej w dziedzinie sądowej — stabilizacji.

W ciężkiej naogół sytuacji finansowej, w jakiej znaleźli się w ostatnim czasie sadownicy narówni z innymi funkcjonariuszami państwowymi, specjalnie cennymi okazały się instytucje wzajemnej koleżeńskiej samopomocy finansowej, zorganizowane przez Zrzeszenie. Istniejące przy wszystkich prawie większych Kołach Kasy Pożyczkowo-oszczędnościowe, zasilane częstokroć funduszami obrotowymi przez Zarząd Główny Zrzeszenia, pozwalają przeważnie na skoncentrowanie normalnych zapotrzebowań kredytowych sadowników w tych własne koleżeńskich organizacjach i unikają tą drogą zaspokajania ich z innych, częstokroć całkowicie nieodpowiednich źródeł. Zorganizowana w r. 1928 przy Zarządzie Głównym Zrzeszenia Kasa Zapomogowa, posiadająca w chwili obecnej około 350 tysięcy złotych kapitału rezerwowego, gwarantuje przy skromnej składce miesięcznej w wysokości 1% pobieranego uposażenia wypłatę rodzinie zmarłego sumy czterech tysięcy złotych.

Zrzeszenie S. P. skupia w swych szeregach prawie 80% wszystkich — czynnych i emerytowanych sędziów i prokuratorów, przy czym liczba członków organizacji zrzeszeniowej na niektórych terenach (np. w Apelacji Poznańskiej) dochodzi prawie do 100%. Liczba członków Zrzeszenia wynosi obecnie około 3200.

Zrzeszenie S. P. dąży do zgromadzenia w swem gronie wszystkich sadowników polskich — celem wspólnej pracy na drodze ku najlepszemu wymiarowi sprawiedliwości, sprawowanemu przez stojące na wysokim bardzo poziomie moralnym i zawodowym niezależne sądownictwo.

Kazimierz Fleszyński (Warszawa).